

Antiquae Lectionis Tomus ...

Bipartitus, In Qvo L. Vetera Monumenta, Nunquam Visa, Pauculis Exceptis -
Quorum Catalogum versa pagina indicat

Canisius, Heinrich

Ingolstadii, 1604

19. Adamanni Scoti de S. Colu[m]ba libri tres.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-64177](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-64177)

SANCTI
ADAMANNI
SCOTI
Libritres,

DE
SANCTO COLVMBA
SCOTO,

Presbytero & Confessore,

qui circa annum Domini 565.
floruit.

*Nunc primùm editi ex membranis m. s.
Monasterij Windbergensis
in Bauaria.*

MAR,

MARTYROLOGIVM ROM.
IX. IVNII.

In Scoria S. Columbani Presbyteri & Confessorii.

Ad qua notat hæc Baronius.

DEo hac die Bedæ & alii recentiores. Pluribus de eo idem Beda hist. de gest. Angl. l. 3. c. 4. & 25. ubi eundem appellat Columbanum, Colibam autem in epitome ann. Dom. 565. quo anno ex Hibernia se contulit in Britanniam, vixitq. ibi annis triginta duobus, ut idem testatur anclor. sicq. pervenisse videtur usque ad annum Domini 597. de quo & Sigebertus Chron. anno 596. & 598. ubi semper Columbanum appellat. Scripsit eius vita Adamandus eidem æqualis, de quo Sigebert. de Vir. illust. c. 64. Nec meminit quengquam, quod Columba hic præter morem Ecclesie Pascha celebrabat decima quarta Luna: Excusat enim eum Beda hist. Angl. l. 3. c. 4. in fine, & Valfriidus apud eundem eod. lib. 3. c. 25. Alius ab hoc est S. Columbanus Abbas Luxouienfis, de quo inferius ad XI. Kal. Decemb. Hæc Baronius.

Trithemius de scriptor. Eccles.

Adamannus Presbyter & Abbas Monasterii Huensis, quod S. Columbanus quondam construxit in insula Scotia, vir in divinis scripturis valde studiosus & eruditus, secularium quoq. literarum non ignarus, ingenio carus, & dulcis eloquio, vita & conversatione præclarus, nō sine opinione sanctitatis, pater multorum monachorum fuit. Scripsit inter cætera satis composito sermone volumen De locis terræ sanctæ lib. 1. Et quasdam Epistolas. Claruit sub Iustimiano iuniore Augusto Anno Dn. 690. Hæc Trithem. qui lib. 3. de viris illust. Ord. S. Benedicti c. 124. hæc habet de eodem S. Adamanno. ita enim ponit titulum: Adamannus Monachus & Presbyter Monasterii sanctimonialium in Anglia, quod Colodi vrbs dicitur, Præpositus, natione Scotus, vir austere conversationis, & sanctæ vitæ, ita ut præter Dominicam & quintam feriã nihil in hebdomada penitus comederet, septem iam noctes integras peruiquil in oratione transigeret. Magis effulsit virtutibus. Claxuit anno Dn. 670. Hæc Trithemius, qui eodem lib. 3. c. 153. hæc Adamannus Abbas monasterii, quod B. Columbanus olim in insula Hiu fundavit in Hibernia, vir doctus & sanctus, & pater multorum Monachorum, sua prædi-

predicatione sanctissima plurimam partem Scotorum in Hibernia, & etiam Britones in Britania, ad debitum Paschalis celebritatis tempus reduxit. Claruit anno Dn. 700. Hac Tritheim.

Antonius Possuinus in Apparatu sacro.

Adamannus Scotus, Coludius, Monachus, & Abbas Monasterii Benchoensis in Scotia, quod s. Columbanus construxit, congregationis Benchoensis floruit anno 690. scripsitq; de locis terra sanctae librum vnum. De Paschate Epistolas. De vita s. Columbae (fortassis Columbani) Monachi & Confessoris lib. 1. Cuius initium est: B. Patris N. Christo suffragante vitam descripturus. Extat ad s. Gisleinum. Arnold. & ante illum Tritemius, quia non omnia eius scripta cognouerat.

Epitome Biblioth. Gesneri.

Adamannus Coludius, Scotus, Monachus Ordinis Apostolici, & cenobii Huenfis moderator, scripsit de locis Terre Sanctae librum vnum. De situ Hierusalem librum vnum. De Paschate legitimo librum vnum. Epistolas quosq; edidit. Ab hoc Bedam multa sumpsisse, & suis libris inseruisse tradit. Claruit anno 699. Hac Gesn.

Molanus in appendice ad Vsuardi Martyrologium.

Adamannus Abbas, plurimam partem Scotorum in Hibernia, & nonnullam etiam de Brittonibus, ad Catholicam Paschalis temporis obseruantiam sua predicatione correxit. Scripsit idem librum de locis sanctis. Beda lib. 5. historiae cap. 16. & 22. Hec Molanus: qui cum Columbam inter sanctos referret, notandum est, quod codex m. s. Rebdorffensis expressè in titulo libri vocat Sanctum. Ita etiam Tritemius lib. 3. de viris illust. Ord. s. Benedicti, cap. 124. & 153. Sanctum vocat.

Porro de nomine Adamanni obseruandum, variè à variis appellari. Aliqui, ut etiam Baronius, vocant Adamandum. alii pleriq; Adamannum. codex m. s. Rebdorffensis ubiq; vocat Adamannum, vel Adamannum.

Bbbb

V. Idus

V. IDVS IVNIAS CELEBRATUR
 tur depositio sancti Columbae, Presbyteri &
 Confessoris.

*Incipit prima præfatio, apologiaq; Adomnani Abbatis
 Sc'i Scriptoris.*

BEati nostri PATRONI, CHRISTO suffragante, vitâ de-
 scripturus, fratrum flagitationibus obsecundare vo-
 lens; inprimis eandem lecturos quoq; admonere proce-
 rabo, ut fidem dictis adhibeant compertis, & res magis
 quam verba perpendant, quæ, ut æstimo, inculta & vilia es-
 se videntur, meminerintq; Regnum Dei non eloquentiæ
 exuberantia, sed in fidei florulentia constare, & nec ob-
 liqua SCOTICÆ, vilis videlicet linguæ, aut humana ono-
 mata, aut gētium diuersas * vilescunt linguas; vtilium & nō
 sine diuina opitulatione gestatum despiciant rerum pro-
 nunciationem.

*que vile-
 scunt.*

Sed & hoc lectorem admonendum putauimus, quod
 de beatæ memoriæ viro, plura studio breuitatis, etiā me-
 moriæ digna, à nobis sunt prætermissa: & quasi pauca de
 plurimis, ob euitandum fastidiū lectorum, sint caraxata.

Et hoc, ut arbitror, quisq; hæc lecturus fortè anno-
 tabit, quod minima de maximis per populos fama de eo-
 dem beato viro diulgata disperferit, ad horum paucorū
 comparationem, quæ nunc breuiter caraxare disponi-
 mus. Hinc post hæc primā præfatiunculam de nostri

vocamine PRÆSYLLIS, in exordio secundæ,

DEO auxiliante, intimare ex-
 ordiar.

Incipit

Incipit prefatio secunda.

Vir erat vite venerabilis, & beata memoria, Monasteriorum Pater, & fundator, cū Iona Propheta homonymū sortitus est nomen. Nam licet diuerso trium diuersarum sono linguarum, vnam tamen, eandemq; rem significat; hoc quod **HIBRAICE** dicitur **IONA**, Græcitas **ΒΕΛΟΝ**, **ΛΕΩΝ** **ΙΟΥΝΙΑ** peristerā vocitat; & Latina lingua **COLVMBA** nuncupatur. lego: wt-
gise: an.

Tale, tantumq; vocabulum homini **DEI**, non sine diuina prouidentia inditum esse credimus. Nam & iuxta Euangeliorum fidem Spiritus sanctus super vnigenitum æterni Patris filium descendisse monstratur in forma illius auiculæ, quæ columba dicitur. Vnde plerumq; in sacrosanctis libris mysticè Spiritum **S.** significare dignoscitur. Proinde & Saluator in Euangelio suis præcepit discipulis, vt columbarum in corde puro insertam simplicitatem continerent. **COLVMBA** etenim & simplex, innocensq; nuncupari debuit, qui in se columbinis moribus **SPIRITVS S.** hospitium præbuit, cui nomini non inconuenienter congruit illud, quod in prouerbiis scriptum est: melius est nomen bonum, quàm diuitiæ multæ.

Hic igitur noster præsul non immeritò non solum à diebus infantia hoc vocabulo, Deo donatè, adornatus proprio ditatus est; sed etiam præmissis multorum ciclis annorum ante suæ natiuitatis diem cuidam Christi militi, **SPIRITVS S.** reuelante, quasi filius repromissionis mirabili prophetatione nominatus est.

Nam quidam **PROSELYTVS BRITTO**, homo sanctus, facti **PATRICII** Episcopi discipulus **MAVETEVS** nomine ita de nostro prophetizauit patrono; sicuti nobis ab antiquis traditum expertis compertum habetur.

Bbbb 2

In

In nouissimis, inquit, temporibus seculi, filius natus est, cuius nomen COLYMBÆ per omnes Insulas Oceani Prouincias diulgabitur notum: nouissimæque orbis tempora clarè illustrabit. Mei & ipsius duorum monasteriorum agelluli vnius * sepisculæ intervallo disternantur: homo valdè Deo charus, & grandis coram ipso meriti.

Huius igitur nostri COLYMBÆ vitam & mores describens, in primis breuis sermonis textu, in quantum valero, strictim comprehendam, & ante lectoris oculos sanctam eius conuersationem pariter exponam. Sed & de miraculis eius succinctè quædam quasi legentibus, auidè prægustanda ponam. quæ tamen inferius per tres diuisa libros plenius explicabuntur. Quorum primus Propheticas reuelationes: secundus verò diuinas per ipsum virtutes effectas: tertius Angelicas apparitiones continebit; & quædam super hominem DEI cælestis claritudinis manifestationes.

Nemo itaque me de hoc tam prædicabili viro, aut meritum æstimet, aut quasi quædam dubia, vel incerta scripturum: sed ea, quæ maiorum, fideliumque vitæ tradita expertorum cognoui relatione narrantium; & sine ulla ambiguitate caraxaturum sciat. Et vel ex his, quæ ante nos inserta paginis reperire potuimus; ut ex his, quæ audiui ab expertis quibusdam fidelibus, antiquis, sine ulla dubitatione narrantibus, diligentius sciscitantes didicimus.

INCL-

INCIPIT LIBER PRIMVS
de Prophetiis reuelationibus.

Sanctus igitur COLVMBIA nobilibus fuerat oriundus genitibus; patrem habens FEDILINITVM, filium FERGYSO; matrem ÆTHNEAM nomine. cuius pater latinè FILIVS NAVIS dici potest: SCOTICA verò lingua MAGNAVE. Hic anno secundo post CVLEDREBINE bellum, ætatis verò suæ 42. de SCOTHIA ad BRITANNIAM pro Christo peregrinari volens enauigauit. Qui etiam à puero deditus Christiano tyrocinio, & sapientiæ studiis, integritatem corporis & animæ puritatem, DEO donante, custodiens; quamuis in terra positus, cœlestibus se aptum moribus ostendebat. Erat enim aspectu angelicus; sermone nitidus; opere sanctus; ingenio optimus; consilio magnus; per annos 34. INSVLANVS MILES est versatus. Nullum etiam vnius horæ interuallum transire poterat, quo non aut orationi, aut lectioni, vel scriptioni, vel etiam alicui operationi incumberet. Ieiunationum quoque & Vigiliarum indefessus laborationibus, sine vlla intermissione diu noctuque occupatus, ita vt supra humanam possibilitatem vniuscuiusque pondus specialis operis videretur. Et inter hæc omnibus charus, hilarem semper faciem ostendens, sanctorum speciem sancti Spiritus gaudio in intimis lætificabatur præcordiis.

Sanctus FINTENVS, qui postea per vniuersas SCOTTORVM Ecclesias valdè noscibilis habitus est, à puerili ætate integritatè carnis & animæ DEO adiuuante, custodiens, studiis dialecticis sophias deditus. Hoc propositum in annis iuuentutis conuersatus in corde habuit, vt nostrum sanctum COLVMBAM, HYBERNIAM deferens, peregrinaturus adiret.

Eodem æstuans desiderio ad quendam vadit seniore sibi amicum, in sua gente prudentissimum, venerandumque clericum, qui SCOTICE vocitabatur COLVMBVS, vt ab eo prudentiæ quasi aliquod

Bbbb 3 audi-

audiret consilium. Cui cum suos tales denudaret cogitatus, hoc ab eo responsum accepit: Tuum, vt æstimo, ad eò inspiratum deuoctumq; desiderium quis prohibere potest, ne ad sanctum COLVMBAM transnauigare debeas?

Eadem hora casu adueniunt duo monachi sancti COLVMBÆ, qui de sua interrogati ambulatione, Nuper, aiunt, de BRITANNIA migrantes hodiè à ROBORETO venimus. Sospes ne es, ait COLVMBÆ, vester COLVMBÆ sanctus pater? Qui valdè ille chrimati, cū magno dixerunt mœrore, verè saluus est noster ille patronus, qui his dieb' noster migravit ad Christū. Quibus auditis FINTEVS & COLVMBÆ, & omnes qui ibidem inerat, prostratis in terram vultibus amarè steterunt: FINTEVS consequenter percontatur, dicens: Quem post se successorem reliquit? BATTHEVVM, aiunt, suum alumnum. Omnibusque clamitantibus, DIGNVM & DEBITVM; COLVMBÆ ad FINTEVM ait; Quid ad hæc FINTENE facies? Qui respondens, ait; Si Dominus permiserit, ad BATTHEVVM virum sanctum & sapientem enauigabo; & si me susceperit, ipsum ABBATEM habebo.

Tum deinde supra memoratum COLVMBVM osculatus, & valde dicens, navigationem preparabat, & sine vlla morula transnauigans IÔVAM deuenit insulam. Et nec dum in id temporis vltique nomen eius in his locis erat notum. Vnde & in primis quasi quidam ignotus hospes hospitaliter susceptus; alia die internuncium ad BATTHEVVM mittit, eius allocutionem facie ad faciem habere volens, qui vt erat affabilis, & peregrinis appetibilis, iubet ad se adduci. Qui statim adductus, primò vt veniebat, flexis genibus in terram se prostravit, vltimèque à seniore sancto surgit; & residens interrogatur à BATTHEVVO, adhuc inscio de gente, & prouincia, nomineque & conuentione, & pro qua causa inierit navigationis laborem. Qui ita interrogatus omnia per ordinem enarrans, vt susciperetur, humiliter exposulat.

Cui sanctus SENIOR his ab hospite auditis, simulque hunc esse virum cognoscens, de quo pridem aliquando sanctus COLVMBÆ propheticè vaticinatus est; Gratias, ait, Deo meo agere debeo quidem in tuo aduentu filii. Sed & hoc indubitanter scito, quod noster monachus non eris.

Hoc audiens valdè contristatus inquit: Forfitan ego indignus tuus non mereor fieri monachus. SENIOR consequenter inquit; Non

Non quod, vt dicit, indignus esses, hoc dixi; sed quamuis maluissem te apud me retinere, mandatum tamen sancti COLVMBÆ mei defensoris profanare non possum; per quem SPIRITVS sanctus de te prophetauit. Aliaque die mihi soli scotum propheticò sic profatus ore inter cetera dixit; Hæc mea, ô BATHENE, intentius debes audire verba, statim namque post meum de hoc ad Christum seculo expectatum, & valde desideratum transitum, quidam de SCOTIA frater, qui nunc bene iuuenilem bonis moribus agens ætatem, sacre lectionis satis studiis imbutus, nomine FINTEVS, ad te, inquam, perueniens humiliter exoptulabit, vt ipsum suscipiens inter ceteros adnumeres monachos. Sed hoc ei in Dei præscientia prædestinatum non est, vt ipse alicuius fieret monachus; sed vt monachorum Abbas, & animarum dux ad cœleste regnum olim electus à Deo est. Nobis itaque hunc memoratum virum in his nostris apud te retinere inuis: ne & Dei voluntati contraire videaris. Sed hæc ei intimans verba, ad SCOTIAM in pace remittas, vt in LAGINENSIVM vicinis mari finibus monasterium construat; & ibidem Christi ouium pascens gregem, innumeras ad patriam animas cœlestem perducatur.

Hæc audiens sanctus IUNIOR CHRISTO lacrimas fundens, agit gratias, inquit; Secundum sancti COLVMBÆ prophetiam fiat mihi & mirabilem præscientiam.

His denique verbis Sanctorum obtemperans, & à BATHENEO accipiens benedictionem, in pace ad SCOTIAM transnaugavit.

Alio in tempore vir beatus in mediterranea HYBERNIÆ parte monasterium, quod SCOTHICE dicitur, DAIRMAC, diuino fundans nutu, per aliquot demoratur menses. Libuit animo visitare fratres, qui in CLOENSI SANCTI CERANI COENOBIO commanebant.

Audito itaque eius accessu vniuersi vndiq; ab agellulis monasterio vicinis, cū his qui ibidem inuenti sunt, congregati, cum omni alacritate suū consequentes Abbatem ALIHERVM, quasi Angelo Domini obuiā egressi vallū monasterii, vnanimes pergunt, humiliatūq; in terrā vultūq; eo viso cū omni reuerētia exosculatus est ab eis, hymniq; & laudibus resonantes, honorificè ad Ecclesiā perducebant; quandamq; de lignis pyramidē erga sanctū deambulante constringētes à quatuor viris a quæ ambulantibus supportari fecerunt: ne videlicet sanctus senior COLVMBÆ eiusdem fratrum multitudinis conspatione molestaretur.

Ea-

Eadem hora quidam valde despectus vultu & habitu, puer familiaris. & nec dum senioribus placens, retrò in quantum valuit, se occultans accessit, vt videlicet vel illius amphibali hmbriam, quo vultu tatus induebatur, occultè, & si fieri posset, ipso nesciente, & non sentiente tangeret, sed hoc tamen sanctum non latuit. Nam quod corporalibus oculis retrò se actum intueri non potuit, spiritalibus percipit. Vnde subito resistit, & post se extendens manum, ceruicem pueri tenet, ipsumque trahens ante faciem suam statuit, omnibusque qui ibidem circiter astabant, dicentibus; Dimittite, dimittite, quare huic infelicem & iniuriosum retines puerum? Sanctus è contra hac pueri pectore verba depromit prophetica, finite fratres; finite modo. Ad puerum verò valde tremefactum dicit; O fili aperi ostium, & porrigere linguam. Iustus tum puer cum ingenti tremore aperiens os suum, linguam porrexit, quam sanctus, sanctam manum extendens, & digne benedicens, ita propheticè profatur, dicens; Hic puer quamuis vobis nunc despicibilis, & valde vilis videatur, nemo tamen ipsum ob id despiciat. ab hac enim hora non solù vobis non displicebit, sed valde placebit, bonisque moribus & animæ virtutibus paulatim de die in diem crescet: sapientia quoque & prudentia magis ac magis in eodem hac die augebitur; & in hac nostra congregatione grandis est futurus prouectus. lingua quoque eius salubri & doctrina, & eloquentia Deo donabitur.

NB. Hic erat ERENEVS postea per omnes SCOTHICÆ Ecclesias famosus, & valde notissimus. Qui hæc omnia supra scripta verba SEGEGNEO Abbati de se prophetata enarrauerat, meo decessore FAILBEO intentius audiente, qui & ipse cum SEGEGNEO præsens inerat; cuius relatione & ego ipse cognoui hæc eadem quæ narraui.

Sed & multa alia hisdem diebus, quibus in CLOENSTI cenobio sanctus hospitabatur, reuelate SPIRITV SANCTO prophetauit; hoc est, de illa quæ post dies multos ob diuersitatem PASCHALIS festi orta est inter SCOTHICÆ Ecclesias discordia, & de quibusdam Angelicis frequentationibus sibi manifestatis: quibus quædam intra eiusdem cenobii septa ab Angelis tunc temporis frequentabantur loca.

Alio in tempore, cum in IOVA insula die fragoræ tempestatis, & intolerabilis vndarum magnitudinis, sedens in domo sanctus, & fratribus præcipiens, diceret; Preparate oculos hospitium, aquamque ad lauandos hospitem pedes haurite. Quidam ex ipsis frater consequenter: Quis, ait, hac die valde ventosa, & nimis ventosa, & nimis periculosa.

Iosa, licet breue fretum, prosperè transnavigare potest? Quo audito sanctus sic profatur: Cuidam sancto & electo homini, qui ad nos ante vesperam perueniet, omnipotens tranquillitatem quamlibet in tempestate donabit.

Et ecce eadem die aliquandiu à fratribus expectata nauis, in qua sanctus inerat CHAMNECHVS, iuxta sancti prophetationem peruenit. Cui sanctus cum fratribus obuiam venit, & ab eo honorificè & hospitaliter susceptus est. Illi verò nauæ, qui cum CHAMNECHVS inerat, interrogati à fratribus de qualitate navigationis, sic retulerunt, sicut sanctus COLVMBVS prius de tempestate & tranquillitate pariter Deo donante, in eodem mari, & hisdem horis mirabili diuisione prædixerat, & tempestatem eminens visam non sensisse professi sunt.

5. Alio itidem die sanctus COLVMBVS in sua commanens matrice Ecclesia, repente in hanc subridens vocem erupit, dicens; COLVMBANVS ad nos transnavigare incipiens, nunc in vndosis charybdibus valdè periclitatur. Abbasque ad cælum in prora sedens, palmas eleuat; turbatum quoque & tam formidabile pelagus benedicit, quem tamen dominus sic terret, non vt nauis naufragio, in qua ipse recedit, vndis obruatur. sed potius ad orandum intentius suscitetur; vt ad nos, Deo propitio, post transuadatum perueniat periculum.

6. In tempore quoque alio, de CORMACHVS, viro vtique sancto, qui tribus non minus vicibus EREMVM in Oceano laboriosè quæsiuit, nec tamen inuenit; S. COLVMBVS ita prophetizans ait: Hodie iterum CORMACHVS desertum cupiens reperire, enavigare incipit ab illa regione, quæ vltra MODAM fluuium sita est, & CIRROS dicitur: nec tamen etiam hac vice, quod quærit, inueniet: & non ob aliam eius culpam, nisi quod alicuius religiosi Abbatis monachum, ipso non permitte, dilectorem secum non rectè comitari nauigio suscepit.

7. In tempore alio, hoc est, post multos annorum transcursum, cum esset vir sanctus in Iova insula, subito dicit ad suum ministratorem, Cloccam pulsa: Cuius sonitu fratres incitati, ad Ecclesiam ipso sancto Præsule præeunte ocuis currunt, ad quos ibidem flexis genibus insit, Nunc intentè pro hoc populo & ALDANO rege dominum oremus, hac enim hora incunt bellum. Et post modicum interuallum egressus oratorium, respiciens in cælum, inquit: Nunc barbari in fugam vertuntur; ALDANOQUE quamlibet infelicis.

Cccc

tamen

tamen concessa est victoria. sed & de numero, de exercitu ALDANUM
 terfactorum trecentorum & trium virorum, vir beatus propheta
 narravit.

8. Alio quoque in tempore ante supra dictum bellum factum
 ALDANVM REGEM interrogat de regni successore. Ille respon-
 dente, nescire quis esset de tribus filiis regnaturus; Sanctus consequen-
 ter hoc profatur modo; Nullus ex his tribus erit regnaturus; nam
 bellis cadent ab inimicis trucidandi. sed nunc si alios iuniores habo-
 as, ad me veniant, & quem ex eis elegerit Dominus regem, subido
 per meum irruet gremium. Quibus accitis secundum verbum fan-
 cti, EVCHODIVS adueniens, in sinu eius recubuit; statimq; SANCTU-
 eum osculatus BENEDIXIT, & ad patrem ait: Hic est superstes, & ce-
 post te regnaturus, & filii eius post eum regnabunt. Sic omnia post
 suis temporibus plenè adimpleta sunt, & EVCHODIVS post patrem
 regnum successit.

9. DOMNALLVS filius ARDO adhuc puer, ad sanctum COL-
 BAM per nutritores adductus est, quem intueas percontatur, in-
 ens; Cuius est filius hic, quem adduxisti? Illis respondentibus, Hic est
 DOMNALLVS, qui ad te idè perductus est, vt tua redeat benedictio-
 ne ditatus. Quem cum sanctus benedixisset, continuo ait: Hic super
 omnes fratres suos superstes erit, & rex valdè famosus, nec vquam in
 manus inimicorum tradetur; sed morte placida in senectute, & in tra-
 domum suam coram amicorum familiarium turba super suum mo-
 rietur lectum. Quæ omnia secundum beati vaticinium viri de eo re-
 adimpleta sunt.

10. Eodem tempore Sanctus, & in eodem loco ad SEANDALANVM
 filium COLMANNI apud ARDVM Regem in vinculis retentum, visi-
 tare eum cupiens pergit; ipsumq; cum benedixisset, confortans ait;
 Fili noli contristari, sed potius latere & confortare. ARDVS enim Rex,
 apud quem vinculatus es, de hoc mundo te præcedet, & post aliqua
 exilii tempora triginta annis in gente tua rex regnaturus eris, ite-
 rumq; de regno effugaberis, & per aliquos * ciuilis dies; post quos
 à populo renuntiatus per tria regnabis breuia tempora.

* fort. exa-
 tibus.

Quæ cuncta iuxta vaticinationem sancti plenè expleta sunt.
 Nam post annos triginta de regno expulsus per aliquod exulavit
 spatium temporis, sed post à populo reinuitatus; non vt puta-
 bat, tribus annis, sed ternis regnavit mensibus; post quos continuo
 obiit.

In tempore alio duo plebei ad sanctum in Iova commorantem
insula deueniunt; quorum vnus MELDANVS de filio suo, qui praesens
erat, sanctum interrogat, quid esset ei futurum. cui sanctus sic pro-
fatur, Nonne sabbathi dies hodierna est? filius tuus sexta feria in fi-
nemoriatur septimanæ, octauaq; die, hoc est, sabbatho, hinc sepe-
lietur.

11.

Alter proinde plebeius, & ipse de filio, quem ibidem secum ha-
buit, nihilominus interrogans, talem sancti audit responsum: fi-
lius tuus suos videbit nepotes, & in hac insula senex sepelietur. Quæ
omnia secundum verbum sancti de pueris ambobus suis temporibus
plene sunt expleta.

12.

Quadam die, cum vir venerabilis in Iova demoraretur insula,
quidam frater BERACHVS nomine ad ETHICAM proponens insu-
lam nauigare, ad sanctum manè accedens, ab eo benedici postulat;
quem sanctus intuitus, inquit: O fili hodie intentius precauto, ne
ETHICAM cursu ad terram directo per latius coneris transire
pelagus: sed potius circuiens minores secus nauiges insulas; ne
videlicet alio monstruoso perterritus prodigio, vix inde possis e-
uadere.

Qui accepta à sancto benedictione secessit, & nauim ascendens
sancti verbum quasi parui pendens transgreditur. Maiora proinde
ETHICI transiens spacia pelagi, ipse, & qui ibi inerant nauitæ,
vident; & ecce cætus miræ & immensæ magnitudinis se instar
montis erigens, ora aperit patula, nimis dentosa, supernatans.
Tum proinde remiges depolato velo valde perterriti, retrouersi il-
lam obortam ex belluino motu fluctuationem vix euadere potue-
runt; sanctique verbum recognoscentes, propheticum admiraban-
tur.

Eodem quoque die sanctus, BAITHENEVS, ad supra memora-
tam insulam nauigaturo manè de eodem intimaui cæto inquit;
Hac præterita nocte media cætus magnus de profundo maris se
subleuauit, & inter IOVAM & ETHICAM insulam se hodie in
superficiem eriget æquoris. Cui BAITHENEVS respondens inquit
Ego & illa bellua sub DEI potestate sumus. Sanctus, Vade, ait, in
pace; fides tua in Christo te ab hoc defendet periculo. BAITHENEVS tū
deinde à sancto benedictione accepta, à portu enauigauit; transcur-
sisq; non paruis ponti spaciis, ipse & socii cætu aspiciunt; perterritiq;
omnibus, ipse solus equor & cætu ambabus manib; eleuatis benedixit.

Cccc 2

intre-

intrepidus: eodemq; momento belua magna se sub fluctibus immergens, nusquam deinceps eis apparuit.

13. Alio quoque in tempore fratres in tempesta nocte suscitati laetis, ad quos in Ecclesia congregatos dicit, Nunc in tentius Dominum precemur, nam in hac hora aliquod inauditum peccatum perpetratum est, pro quo valde est tremenda iudicialis vindicta. De quo peccato trisimo die aliquibus paucis percontantibus intimavit, dicens; Post paucos Menses cum LVGAIDO nesciente infelix ille homuncio ad Iovianum perueniet insulam.

Diormitiâ

Alio itaq; die sanctus ad IORMITIVM, interiectis quibusdam miseris, præcipiens præfatur, Surge citius; ecce LVGAIDVS appropinquat; dicitq; ei, vt miserum, quem secum in naui habet, in MALEAM propellat insulam, ne huius insulæ cespitem calcet. Qui præcepto sancti obsecutus ad mare pergit LVGAIDOq; aduentanti omnia sancti: profiteretur de infelici viro verba.

Quibus auditis ille infelix iuravit, nunquam se cibum cum alio accepturum, nisi prius sanctum videret COLYMBAM, eumq; alloqueretur. Quæ infelicitis verba DIORMITIVS ad sanctum reuersus retulit. Quibus compertis sanctus ad portum perrexit BATHENEOq; proplatis sacre scripturæ testimoniis, suggerenti, vt miseri penitendo disciperetur, sanctus consequenter inquit; O BATHENE, hic homo fratricidium in modum CAIN perpetravit, & cum sua matre incechatus est.

Tum demum miser in littore flexis genibus leges penitentiae expleturum se promisit, iuxta sancti indicationem. Cui sanctus ait; Si duodecim annis inter BRITTONES cum fletu & lachrymis penitentiam egeris, nec ad SCOTIAM vsque ad mortem reuersus fueris, forsitan DEVS peccato ignoscet tuo.

Hæc dicens sanctus ad suos conuersus dicit; Hic homo filius est perditionis, qui quam promisit penitentiam, non explebit; sed mortem ad SCOTIAM reuertetur, ibiq; in breui ab inimicis interficiendus peribit. Quæ omnia secundum sancti prophetiam ita contigerunt. Nam miser iisdem diebus ad HIBERNIAM reuersus in regionem quæ vocatur LEA in manus incidens inimicorum trucidatus est.

14. Alio itidem in tempore LVGBEVS, cuius supra mentionem fecimus, quadam die ad sanctum post frugum veniens trituratione, nullo modo eius faciem intueri potuit, miro superflam rubore; valdeq; perterritus cito aufugit; quem sanctus complois paululum manibus reuo-

reuo-

retrocat. Qui reuersus à sancto statim interrogatus, cur otius au-
fugisset, hoc dedit responsum, Ideo fugi, quia nimis pertimui. Et
post aliquod modicum interuallum fiducialius agens, audeo sanctum
interrogare, inquit: Nunquid in hac hora aliqua tibi formidabilis
ostensa visio erat? Cui sanctus tale dedit responsum. Tam terrificam vi-
sionem nunc in remota orbis parte peracta est. Qualis, ait iuuenis, vindi-
cta, & in qua Regione facta? Sanctus tum sic profatur: sulphurea de
caelo flamma super ROMANI juris ciuitatem intra ITALIAE termi-
nos sitam hac hora effusa est; triaque millia ferme virorum, excepto
matrum, puerorumque numero, disperierunt: & antequam præfens
annus, GALLICI nauæ de GALLIARVM prouinciis aduentantes, hæc
eadem tibi enarrabunt.

Quæ verba post aliquot Menses veridica fuisse, sunt compro-
bata. Nam idem LYGBEVS simul cum sancto viro ad CAP Regionis *Capne,*
pergens, nauclerum & nauas aduentantes parè interrogans, sic o-
mnia illa de ciuitate cum ciuibus ab eis audit enarrata, quemadmo-
dum à prædicabili viro sunt prædicta.

Quadam brumali, & valdè frigida die sanctus magno molesta-
tus mærore fleuit; quem suus ministrator DIORMITIVS de causa in-
terrogans mæstitiz, hoc ab eo responsum accepit, Non immerito, *15.*
& filiule, ego in hac hora contristor; meos videns Monachos, quos
LAIFRANVS nunc graui fatigatos labore in alicuius maioris domus
fabrica molestat, quod mihi valdè displicet. Mirum dictu, eodem
momento horæ, LAIFRANVS habitans in Monasterio ROBORETI
campi quodammodo coactus, & quasi quadam pira intrinsecus suc-
centus iubet Monachos à labore cessare, aliquamque cibationum
consolationem præparari; & non solum in eadem die otuari, sed &
in cæteris asperæ tempestatis diebus requiescere. Quæ verba ad fra-
tres consolatoria à LAIFRANO dicta sanctus in spiritu audiens flere
cessauit, & mirabiliter gauisus, ipse in IOVA Insula cōmanens, fra-
tribus, qui ad præfens inerant, per omnia enarrauit, & LAIFRA-
NVM Monachum benedixit consolatorem.

Alio in tempore sanctus in cacumine sedens Montis, qui huic *16.*
Monasterio eminens supereminet, ad suum ministratorem DIORMI-
TIVM conuersus, profatus est, dicens, Miror quare tardius adpropin-
quat quædam de SCOTIA nauis, quæ quendam aduehit sapientem vi-
rum, qui in quodam facinore lapsus lachrymosam gerens pœnitenti-
nem

nem mox adueniet. Post proinde haud grande interuallum ad **ASTRVM** prospicies minister velum naui vidit ad portum appropinquantis; quam cum Sancto aduentantem demonstraret, Cito surgito, inquit. camus profelyto obuiam, cuius veram **CHRISTVM** suscepit poenitentiam. At verò **FECHNAVS** de nau defcendens sancto ad portum peruenienti obuius occurrit cum fletu, & lamens ante pedes eius ingenuculans flexis genibus amarissimè ingemuit & coram omnibus, qui ibidem inerant, peccantias conlatur suas.

Sanctus cum eo pariter inlacrimatus ad eum ait: Surge fili, & conolare, dimissa sunt tua, quæ commisisti, peccamina. quia sicut scriptum est; cor contritum & humiliatum **DEVS** non spernit. Qui surgens gaudenter à Sancto susceptus ad **BAITHENEVM** tunc temporis in campo **LONGE** Præpositum commorantem post aliquot dies emissus dies in pace commigrans.

17. Alio in tempore binos mittens Monachos ad suum alium Monachum, nomine **CAILTANVM**, qui eodem tempore Præpositus erat in cella, hæc per eosdem nuntios sanctus commendat verba: Cito euntes ad **CAILTANVM** properate, diciteque illi, vt ad mesine vlla veniat morula. Qui verbo Sancti obsecuti, exeuntes, & ad celam peruenientes suæ legatiunculae qualitatem **CAILTANO** intimauerunt. Qui eadè hora nullo demoratus modo, Sancti psecutus Legatus ad eum in **IOVA** Insula commorantem, eorum itineris comes, celeriter peruenit. Quo viso Sanctus ad eum taliter locutus, his compellat verbis: **O CAILTANE**, benè fecisti ad me obedienter festinando. requiesce paulisper, idcirco ad te inuitandum mihi; amans amicum, vt hic mecum in vera finias obedientia vitæ cursum tuum. Nam ante huius hebdomadis finem ad **DEVM** in pace transibis. Quibus auditis gratias agens **DEO**, Sanctum lachrymans exosculatus est, & ad hospitium, accepta ab eo benedictione, pergit; eademque subsecuta nocte infirmatus iuxta verbum Sancti in eadem septimana ad **CHRISTVM DOMINVM** emigravit.

18. Quadam **DOMINICA** die vltra sæpe memoratum clamatum est fretum; quem audiens Sanctus clamorem, ad fratres, qui ibidem inerant, ite, ait, celeriter, peregrinosque de longinqua venientes regione, ad nos ocius adducite. Qui continuo obsecuti transfretantes adduxerunt hospites. quos Sanctus exosculatus consequenter de causa percontatur itineris. Qui respondentes aiunt, Vt hoc etiam anno apud te peregrinemur, venimus.

Qui

Quibus Sauctus hanc dedit responsioem, Apud me, vt dicitis, anni vnus spatio peregrinari non poteris, nisi prius monachicum p- miseritis votum. Quod qui inerant praesentes valde mirati sunt, ad hospites eadem hora aduentantes dici. Ad quæ Sancti verba Senior respondens frater ait, Hoc in mente propositum licet in hanc horam vsque nullatenus habuerimus, tamen tuum sequemur consilium, diuinitus, vt credimus, inspiratum, Quid plura? Eodem horæ momento Oratorium cum Sancto ingressi deuotè, flexis genibus votum monachile vouerunt.

Sanctus tum deinde ad fratres conuersus ait, Hi duo proselyti, viam Deo seipsos exhibentes hostiam, longaque in breui CHRISTIANÆ tempora militiae complentes, hoc mox eodem mense ad CHRISTVM DOMINVM in pace transibunt. Quibus auditis ambo fratres gratias Deo agentes, ad hospitium deducti sunt, interiectisque diebus septem, senior frater coepit infirmari, & eadem peracta septimana, ad Dominum emigravit. Similiter & alter post septem alios dies infirmatus eiusdem in fine hebdomadis ad Dominum feliciter migravit. Et sic secundum Sancti veridicam prophetiam intra eiusdem mensis terminum ambo praesentem finiunt vitam.

Dum per aliquot dies in insula demoraretur SCOTIA vir beatus, alicuius loci terrulam, mari vicinam, baculo percutiens, ad comites ait, Mirum dictu, o filioli, hodie in hac huius loci terrula quidam gentilis senex naturale per totam bonum custodiens vitam, & baptizabitur, & morietur, & sepelietur. Et ecce quasi post vnus interuallum horæ nauicula ad eundem superuenit portum, cuius in prora quidam aduectus est decrepitus senex GEONE primarius cohortis, quem bini iuvenes de nauis subleuantes, ante beati viri conspectum deponunt. Qui statim verbo Dei à Sancto per interpretem recepto credens, ab eodem baptizatus est, & post expleta baptizatio- nis mysteria, sicut Sanctus prophetizauit, eodem in loco consequenter obiit, ibidemq; loci congesto lapidum aceruo sepeliunt. qui hodieq; in hac hora cernitur, maritima fluuiusq; eiusdem loci, in quo idem baptisina acceperat, ex nomine eius vsq; in hodiernum diem nominatus & ab accolis vocitatus.

Alio in tempore Sauctus cum in SCOTTENSIVM paulò superius moraretur memorata regione, casu DOMINICA die ad quoddam deuenit vicinum MONASTERIVM, quod SCOTICE TRIOIT vocitatur. Eadem die proinde quendam audiens PRESBYTERVM SACRAM EVCHA-

EVCHARISTIÆ MYSTERIA conficientem, quem ideo fratres, quibusdem commanebant, ad MISARVM elegerant peragenda solemniter, quia valde religiosum aestimabant, repente hanc formidabilem de ore profert vocem: Munda & immunda pariter nunc permisceri cernuntur. hoc est munda sacra oblationis mysteria per immundum hominem ministrata, qui in sua interim conscientia aliquid grande occultat facinus. Hæc qui inerant audientes, tremefacti nimis obstupere. Ille verò, de quo dicebantur hæc verba, coram omnibus peccantiam compulsus est confiteri suam, CHRISTIQVE committentes, qui in Ecclesia Sanctum circumstantes, occulta cordis audierant manifestantem, diuinam in eo scitentiam cum magna admiratione glorificarunt.

21. Alio tempore Sanctus in IOVA commanens Insula accitis ad finibus de fratribus viris, quorum vocabula LVGBEVVS & SILVANVS eisdem præcipiens dicit, Hinc ad MALEAM transfretate Insulam, & in Campulis mari vicinis ERTVM quærite furacem, qui nocte præterita solus occultè de Insula COLOSO perueniens, sub suo scæno tecta nauicula inter arenarum cumulos per diem se occultare conatur, vt noctu ad paruum transnauiget Insulam, vbi marini nostri iuris vituli generantur & generant, vt de illis furtim occisis edax valde furax suam replens nauiculam ad suum repedit habitaculum.

Qui hæc audientes obsecuti emigrant, furemque in locis Sancto præsignatis absconsum reperiunt; & ad Sanctum, sicut illis præceperat, perduxerunt. Quo viso Sanctus ad eum dicit, Quære tu res alienas, diuinum transgressus mandatum sapè furaris. Quando necesse habueris ad nos veniens necessaria accipies postulata. Et hæc dicens præcepit verneces occidi, & pro furtis dari misero furaci, ne vacuus ad sua remearet. Et post aliquantum tempus Sanctus in Spiritu præuidens vicinam furis mortem, ad BALTHENEVM eo tempore præpositum, commorantem in campo LVNGE mittit, vt eidem furi quoddam pingue pecus, & septem modias nouissima mittat munera. Quibus à BALTHNEO, sicut Sanctus commendauerat, transmissis, ea die inuentus est morte subita præuentus furax miscellus, & in exequiis eius transmissa expensa sunt xenia.

modios.

22. Alio tempore Sanctus cum iuxta stagnum CETI prope ostium fluminis, quod latine BOS dicitur, die aliqua cum fratribus sederet,

deret, quidam ad eos SCOTICVS Poeta deuenit, qui cum post aliquam recessisset sermocinationem: fratres ad Sanctum, Cur, aiunt, à nobis regrediente CORONANO aliquod ex more suæ artis canticum non postulasti modulabiliter decantari? Quibus Sanctus, Quare & vos nunc inuicem profertis verba? Quomodo ab illo misero hominuncione postulare carmen lætitiæ, qui nunc ab inimicis trucidatus, vsque ad finem ocus peruenit vitæ? His à Sancto dictis, & ecce vltra flumen aliquis clamitat homo, dicens: Ille Poeta, qui vobis nuper sospes rediit, hora in hac ab inimicis in via interfectus est. Omnes tum, qui præsentibus inerant, valde mirati, seinuicem intuentes, obstupere.

Alio itidem tempore Sanctus in IOVA conuersans Insula, repente inter legendum summo cum ingenti admiratione gemitu ingemit mæsto: quod videns qui præsentibus inerat LVGBEVVS, cepit ab eo percontari subiti causam mæstis. cui Sanctus valde mæstificatus hanc dedit responsum: Duo quidam nunc regii generis viri in SCOTIA mutuis inter se vulneribus transfixi disperierunt, haud procul à Monasterio, quod dicitur CELLARIS in prouincia MAGDONORVM. octaua de hac peracta hebdomada, vltra fretum aliquis clamitabit, qui hæc de HIBERNIA veniens ita taliter facta enarrabit. sed hoc, ò filiule, quam diu vixeris, nemini indices. Octaua p. inde vltra fretum clamatum est die.

Sanctus tum supra memoratum ad se LVGBEVVM vocans silenter ad eum ait: Qui nunc clamitat vltra fretum ipse est, de quo tibi prius dixeram longæuus viator; vade, & educ eum ad nos. Qui celesriter adductus inter cætera hoc etiam retulit. duo, inquit, nobiles viri se mutuo vulnerantes mortui sunt. hoc est, COLMANCVS & ROMANVS.

Post hæc illius verba narratoris idem LVGBEVVS CHRISTI miles Sanctum seorsim cepit interrogare, dicens: Quæso mihi de his tabulis narres Propheticas reuelationibus, quomodo si per visum tibi, an auditum, an alio hominibus incognito manifestantur modo? Ad hæc Sanctus: De qua nunc, ait, inquiris, valde subtili re, nullatenus tibi quamlibet aliquam particulam intimare potero; nisi prius flexis genibus per nomen excelsi DEI mihi firmiter promittas, hoc te obsecrissimum sacramentum nulli vquam hominum cunctis diebus vitæ meæ enarraturum. Qui hæc audiens, flexit continuo genua, & prostrato in terram vultu, iuxta Sancti præceptionem plene om-

Dddd

nia promisit. Qua statim perfecta promissione sanctus ad surgentem sic locutus inquit, Sunt nonnulli quamlibet pauci admodum, quibus divina hoc contulit gratia, ut etiam totius terre orbem cum ambitu Oceani & cœli vno eodemque momento, quasi sub vno solis radio, mirabiliter laxato mentis sinu, clarè & manifestissime spectentur.

Hoc miraculum Sanctus quamvis de aliis electis dicere videtur, vanam vique fugiens gloriam, de seipso tamen dixisse per obsequium licet nullus dubitare debet, qui **PAVLVM** legit Apostolum vni electionis de talibus narrantem sibi reuelatis visionibus, non enim ita scripsit: Scio me; sed, Scio hominem raptum vsque ad tertium cœlum. Quod quamlibet de alio dicere videretur, nemo tamen dubitat sic de propria, humilitatem custodientem, enarrare persona. Quem etiam & noster **COLVMBA** in spiritualium visionum narratione secutus est, superius memorata, quam ab eo supra dictus vir, quem plurimum Sanctus amabat, magnis precibus premissis inpotuit extorquere: sicut ipse coram aliorum personis Sanctorum post **S. COLVMBÆ** transicum testatus est, à quibus hæc quæ de Sancto supra narrauimus indubitanter didicimus.

NB.

24.

Alio in tempore quidam frater ad Sanctum eadem scribentem hora veniens dicit ad eum, Hoc ferrum, quod in manu habeo, queso benedicas. Qui paululum extensa manu sancta, cum calamo signans, benedixit; ad librum, de quo scribebat facie conuersa. Quæ videlicet supradicto fratre cum ferro benedicto recedente, Sanctus percontatur dicens: Quod fratri ferrum benedixi? **DIORITIUS** pius eius ministrator, Pugionem, ait, ad iugulandos tauros vel boues benedixisti. Qui è contra respondens inquit, Ferrum quod benedixi confido in Domino meo, quod nec homini, nec pecori nocebit. Quod Sancti firmissimum eadem hora comprobatum est verbum. Nam idem frater vallum egressus monasterii bouem iugulare volens tribus firmis vicibus, & forti impulsione conatus, nequam poterat etiam eius transfigere pellem. Quod Monachi scientes experti, eiusdem pugionis ignis resolutum calore per omnia monasterii ferramenta liquefactum diuiserunt in linitum, nec postea ullam potuerunt carnem vulnerare, illius Sancti manente benedictionis fortitudine.

25.

Alio in tempore **DIORITIUS** Sancti pius ministrator vsque ad

ad mortem agrotavit. ad quem in extremis constitutum Sanctus visitans accessit, CHRISTIQUE inuocato nomine infirmi ad lectulum flans, & pro eo exorans dixit: Exorabilis mihi fias precor Domine, & animam meam ministratoris pii de huius carnis habitaculo me non auferas superflite. Et hoc dicto aliquantisper conticuit. Tum proinde hanc de sacro ore profert vocem, dicens: Hic meus non solum hac vice nunc non morietur puer, sed etiam post meum obitum annis multis viuet. Cuius hæc oratio est exaudita, Nam DIORMITIVS statim post sancti exaudibilem preceem, plenam recuperavit salutem. Per multos quoque annos post Sancti ad Dominum emigrationem superuixit.

26.

Alio in tempore quidam de NVMINENSIVM provincia profectus ad Sanctum venit, qui se in quantum potuit humiliter, quod nullus sciret, quod EPISCOPVS esset, sed tamen hoc Sanctum non poterat latere. Nam alia die DOMINICA à Sancto iussus CHRISTI CORPVS ex more conficere, Sanctum aduocat, vt simul quasi duo Presbyteri dominicum panem frangerent. Sanctus proinde ad altarium accedens, repente intulit faciem eius sic eum compellat: Benedicat te Christus, frater. Hunc solus Episcopus Episcopali ritu frange panem. nunc scimus, quod sis Episcopus. Quare hucusque te occultare conatus es, vt tibi à nobis debita non redderetur veneratio. Quo audito Sancti verbo humilis peregrinus valde stupefactus Christum in Sancto veneratus est, & qui inerant presentes nimis admirationi glorificauerunt DEVM.

27.

Alio itidem in tempore vir venerandus ERNANVM Presbyterum senem suum auunculum ad præposituram illius Monasterii transmisit, quod in HIMBA Insula ante plures fundauerat annos. Itaque cum ipsum Sanctum emigrantem exosculatus benediceret, hoc de eo intulit vaticinium dicens: Hunc meum nunc ingredientem amicum, non me spero iterum in hoc seculo viuentem visurum.

Itaque idem ERNANVS post non multos dies quadam molestus ægritudine ad Sanctum volens reportatus est; cuius in peruentione valde gaudis ire obuius ad portum cepit. Ipse vero ERNANVS quamlibet infirmus, propriis tamen vestigiis à portu obuiare sancto conabatur valde alacer, sed cum esset inter ambos quasi * viginti IV m. viæ passuum intervallum, subita morte præuentus priusquam Sanctus faciem eius videret viuens, expirans in terram cecidit, ne verbum Sancti villo modo frustaretur. Vnde in eodem

Dddd *

eodem

in eodem loco antè ianuam Canabe crux infixæ est; & altera vbi Sanctus restitit illo expirante similiter crux hodieq; infixæ stat.

28.

Alio quoq; in tempore quidam inter cæteros ad Sanctum plebeius venit, quem cum Sanctus ad se vespere venientem vidisset. Vbi, ait, habitas? Ille inquit, in regione, quæ litoribus stagnicæ termina est, ego inhabito. Illam quam dicis prouinciolam, ait Sanctus, nunc barbari populantur vastatores. Quo audit miser plebeius maritum & filios deplangere cœpit. Quem Sanctus valde mentem videns consolans, inquit, Vade homuncule, vade, tua familia tota in montem fugiens, euasit, tua verò omnia pecuscula secum inuasores abegerunt, omnemq; don. s. suppellectilem similiter leui raptores cum præda rapuere. Hæc audiens plebeius ad patriam regressus cuncta, sicut à Sancto prædicta sunt, inuenit exempla.

29.

Alio itidem in tempore omnium illius ætatis in populo fortissimus virorum, sanctum percontatus est virum, qua morte esse præueniendus: Cui sanctus, Nec in bello, ait, nec in mari morieris, comes tui itineris, à quo non suspicaris, causa erit tuæ mortis. Fortassis, inquit GORENS aliquis de meis comitantibus amicis me trucidare cogitet, aut marita ob alicuius iunioris viri amorem me maleficio mortificare. Sanctus non ita ait continget. Quare GORENS inquit, de meo interfectore mihi nunc intimare non vis? Sanctus, Idcirco, ait, nolo tibi de illo tuo comite nocuo nunc manifestius aliquid edicere, ne eius crebra recordatio nimis te mortificet, donec veniat dies, qua eiusdem rei veritatem probabis. Quid immoramur verbis? post aliquot annorum excursus idem supra memoratus GORENS casu aliqua die sub naui residens, cultello proprio christilium de castili eradebat: tum deinde alios prope inter se belligerantes audiens citius surgit, vt eos à belligeratione separaret. eodemque cultello illa subitatione negligentius in terra demisso eius genicula offenso grauitur vulnerata est; & tali faciente comite causa ei mortificationis oborta est: quam ipse continuo secundum Sancti vaticinationem viri mente percussus recognouit; postque aliquantos menses eodem aggrauatus dolore moritur.

30.

Alio namque in tempore cum Sanctus in Iova inhabitaret insula vnum de fratribus aduocans sic compellat, Tertia ab hac inlucescente die debebis in occidentali huius Insule parte expectare sup maris orâ sedens, Nam de AQUILONARI HIBERNIÆ regione quædam hospita

ta grus, ventis per longos aëris agitata circuitus, post nonam dici horam valde fessa & fatigata superueniet, & penè consumptis viribus coram te in litore cadens recumbet. quam misericorditer subleuare curabis, & ad propinquam deportabis domum; ibidem hospitaliter receptam per tres dies & noctes ei ministrans sollicitè cibabis, & post expleto recreata triduo nolens vltra apud nos peregrinari ad priorem SCOTIÆ dulcem, vnde orta est, remeabit regionem, plenè resumptis viribus. Quam ideo tibi diligenter commendo; quia de nostræ paternitatis regione est oriunda.

Obsecundat frater, tertiaque die post horam nonam, vt iussus fuerat, præcitate aduentum præsolatur hospita; aduentantemque de litore leuat lapsam, ad hospitium portat infirmam, esurientem cibati cui ad monasterium vespere reuerso sanctus, non interrogans, sed narrans, ait; Benedicat te DEVS, mi fili, qui peregrinæ benè ministrasti hospita; quæ in peregrinatione non demorabitur, sed post ternos sales ad patriam repedabit. Quod ita, vt sanctus prædixit, res etiam probauit. Nam trinalibus hospitata diebus coram hospite ministro de terra se primum volando eleuans in sublime, paulisperque in aëre viam speculata OCEANI transiudato æquore ad HYBERNIAM recto volatus cursu, die repedauit tranquillo.

Alio in tempore vir beatus cum ad campos reuertetur æquoreos ipse & CONGELLVS ABBAS, quadam secreta æstiu temporis die, haud procul à supra memorata munitione resident. tum proinde aqua de quodam proximo ad manus lauandas fonticulo ad sanctos in æneo defertur vasculo; quam cum sanctus COLYMBA accepisset, ad Abbatem CONGELLVM, à latere sedentem, sic profatur; Ille fonticulus, o CONGELLE, de quo hæc effusa nobis allata est aqua, & veniet dies, quando nullis vsibus humanis aptus erit. Qua causa, ait CONGELLVS, eius fontana corrumpitur vnde Sanctus tum COLYMBA, quia humano, inquit, cruore replebitur. Nam mei cognationales amici, & tui secundum carnem cognati in hac vicina munitione belligerantes committent bellum; vnde in supra memorato fonte aliquis de mea cognatione trucidabitur homuncio, cuius cum ceteris interfecti sanguine eiusdem fonticuli locus replebitur.

Quæ eius veridica suo tempore post multos vaticinatio expleta est annos; In quo bello, vt multi norunt populi, DOMNALLVS AIDI filius victor sublimatus est; & in eodem secundum sancti vaticinium viri fonticulo quidam de parentela eius interfectus homo.

Dadd 3

Alius

NB.

Alius mihi **ADOMNANO**, Christi miles **FINANVS** nomine, qui vitam multis **ANACHORETICAM** annis iuxta **RODORATI MONASTERIUM** CAPTI irreprehensibiliter ducebat, de eodem bello se presente commissi aliqua enarrans protestatus est. In supra dicto fonte truncum cadaverinum vidisse, eademque die ad **MONASTERIUM S. CONGELLI**, quod **SCOTICE** dicitur **CAMBAS**, commissio reuersum bello, quia inde peruenerat. Ibi denique duos sancti **CONGELLI** fenes Monachos reperisse, quibus cum de bello coram se acto, & de fonticulo humano cruore corrupto aliqua enarraret, illi consequenter, Verus est **PROPHETA COLYMBANVS**, aiunt, qui hæc omnia quæ hodie de bello & fonticulo expleta enarras; ante multos annos futura nobis audientibus coram sancto **CONGELLO** iuxta **CÆTHIRNI** sedens munitionem pronunciauerat.

32.

Eodem in tempore **CONALLVS** EPISCOPVS penè innumerabilibus xeniiis beato viro hospitium præparauit post conditum supra memoratorum Regum turba, psequente multa, reuertenti. Proinde sancto aduenienti viro xenia populi multa in platea monasterii strata benedicenda assignantur, quæ cum benedicens aspiceret xenium alicuius opulenti viri, specialiter demonstrans virum ait: Cuius est hoc xenium pro misericordiis pauperum, & eius largitione Deo conitatur misericordia. Itemque aliud discernit, inter alia multa, xenium, inquit: De hoc ego xenio viri sapientis & avari nullo modo gustare possum; nisi prius veram de peccato auaritiæ penitentiam egerit. Quod verbum citò in turba divulgatum audiens, occurrit **COLYMBANVS**, filius **AIDI**, conscius, & veram sancto flexis genibus penitentiam agit, & de cetero auaritiæ abrenuntiatum se promittit; & largitatem cum morum emendatione consecuturam. Et iussus à sancto surgere, ex illa hora est sanatus de vitio tenacitatis. Erat enim vir sapiens, sicuti sancto in eius reuelatum erat xenio. Ille verò dices, largus **BRENDENVS** nomine, de cuius xenio paulo superius dictum est; audiens & ipse sancti verba de se dicta, ingenuitatis ad pedes sancti precatur, ut pro eo ad Dominum Sanctus fundat precem, qui ab eo primum pro quibusdam suis obiurgatus peccatis; penitentiam gerens, de cetero se emendatum promittit, & sic uterque de propriis emendatus, & sanatus est vitiiis.

Huic primo libro hæc imponitur terminus. Nun c sequens oritur liber de virtutum miraculis, quæ plerunque etiam prophetaliis præscientia comitantur.

INCI-

INCIPIT LIBER SECVNDVS
de virtutum miraculis.

ALio in tempore cum vir venerandus in SCOTIA apud sanctum FINDBARRVM EPISCOPVM adhuc iuuenis, sapientiam sacre scripturae addiscens, commaneret, quadam solemniter die vinum ad sacrificale mysterium casu aliquo minime inueniebatur. De cuius defectu cum ministros altaris inter se conquirentes audiret, ad fontem sumpto pergere viceo, ut ad SACRAE EVCHARISTIAE ministeria aquam quasi DIACONVS fontanam hauriret. Ipse quippe illis in diebus erat in DIACONATVS gradu administrans.

Vir itaque beatus aquaticum, quod de latice hausit, elementum, invocato nomine IESV CHRISTI, fideliter benedixit; qui in CHANA GALILAEAE aqua conuertit in vinum, quo etiam operante miraculo inferior, hoc est, aquatica natura, in gratiore, videlicet vinalem, per manus praedicabilis viri conuersa est speciem. Vir itaque sanctus a fonte reuersus, & Ecclesiam intrans talem iuxta altare vireum intra se habentem deponit liquorem, & ad ministros, Habetis, ait, vinum quod Dominus Christus ad sua misit peragenda mysteria. Quo cognito sanctus cum Ministris EPISCOPVS eximias DEO referunt gratias. Sanctus vero iuuenis hoc non sibi met, sed sancto VINNIANO ascribebat EPISCOPO. Hoc itaque primum virtutis documentum Christus Dominus per suum declaravit discipulum, quod in eadem re initium ponens signorum in CHANA GALILAEAE operatus est per semetipsum.

Quaedam erat arbor valde pomosa prope MONASTERIUM ROBORIS CAMPI, in australi eius parte, de qua cum incolae loci quondam haberent pro nimia fructus amaritudine querimoniam; quadam die sanctus ad eam accessit Autumnali tempore, vidensque lignum incassum abundos habere fructus, qui ex eis gustantes plus laederent, quam delectarent; Sanctus eleuata manu benedicens, ait: In nomine Omnipotentis DEI omnis tua amaritudo, o arbor amara, a te recedat, tuaque huc usque amarissima, nunc in dulcissima vertantur poma. Mirum dictum, dicto citius eodemque momento eiusdem arboris omnia poma, amissa amaritudine, in miram, secundum verbum sancti, versa sunt dulcedinem.

Alio

3. Alio in tempore sanctus suos misit monachos, vt de aliquibus plebei agellulo virgarum fasciculos ad hospitium afferrent contulendum. qui cum ad sanctum oneraria repleta naui de supra dictis virgularum materiis, reuersi venirent, dicentque plebeium causa eiusdem valde dispendii contristatum; Sanctus consequenter accipiens dicit: Ne ergo scandalizemus virum ad ipsum a nobis in terni deferantur hordei modii, eosdemque his in diebus arata ipsi seminet in terra. Quibus ad plebeium, FRINDEHANVM nomine, iuxta sancti iussionem missis, & coram eo cum tali commendatione designatis, gratanter accipiens, ait: Quomodo post medium aestiuum tempus seges feminata contra huius terrae naturam proficit? Morta est contra: Fac, ait, secundum sancti mandatum. cui Dominus donabit quodcunque ab eo postulauerit. Sed & qui missi sunt simul hoc addiderunt dicendo; Sanctus COLVMBA, qui nos ad te cum hoc misit munere, hoc mandatum per nos de tua commendauit segete, dicens: Homo ille in omnipotentia Dei confidat, quoniam de mense IUNIO XII. praemissis diebus feminata in principis AUGUSTI mensis metetur. Obsequitur plebeius arando, & seminando, & messem, quam supra dicto in tempore contra spem seminauit, cum omnium admiratione vicinorum in exordio Augusti mensis maturam iuxta sancti verbum messuit.

4. Alio itidem in tempore cum sanctus in IOVA commoraretur in insula, sedens in monticulo, qui LATINE MYNITIO MAGNA dicitur, videt ab AQUILONE nubem densam, & pluuialem de MERIDIE serena obortam. Qua ascendente visa, sanctus ad quendam de suis iuxta se Monachum sedentem, nomine SILVANVM, Hac nubes, ait, valde nocua hominibus, & pecoribus erit; hacque die velocius tranuiolans super aliquantam SCOTIAE partem, pluuiam vesper diffundit morbiferam: quae grauius & purulenta humanis in corporibus, & in pecorum vberibus nasci facit vlcera. quibus homines morbidus, & pecudes illa venenosa grauitudine vsque ad mortem molestati laborabunt. Sed nos eorum miserati subuenire languoribus Domino miserante debemus. Tu ergo SILVANE nunc mecum descendens de monte nauigationem praepara. crastina die vita comite & DEO volente, a me pane accepto, DEI inuocato nomine, benedictus quo in aquam intincto, homines ea conspersi & pecora celerem recuperabunt salutem.

Quid moramur? die crastina his, quae necessaria erant, citius preparata-

paratis. SILVANVS accepto de manu sancti pane benedicto, in pace nauigauit. Cui sanctus à se eadē emigranti hora addit, hoc etiā conforatorium verbum, dicens: Confide fili, Ventos habebis secundos, & prosperos diu noctuq; vsq; dum ad illam peruenias regionem, vt languētibus ibidē celerius cum salubri subuenias pane. Quid plura? SILVANVS verbo obsecutus sancti prospera & celerē nauigatione, auxiliante Domino, ad supra memoratā perueniens partē, illius regionis plebem, de qua sanctus prādixerat, deuastatam nubis prādictæ morbifera repperit pluuiā superfluente citius prācurrentis, in primisq; bis terni viri in eadē mari vicina domo reperti in extremis morte positi adpropinquante, ab eodem SILVANO aqua benedictionis aspersi, in eadem prāsentī die oportunius sanati sunt. Cuius subitæ sanationis rumor per totam illam morbo pestilentiore vastatam regionem citō diuulgatus, omnem morbidum ad SANCTI COLVMBÆ legatū inuitauit populū. Qui iuxta sancti mandatū homines & pecora, pane intincto benedicto, aqua consperfit, & continuo plenam recuperantes salutē, homines cum pecudibus saluati CHRISTVM in sancto COLVMBÆ cum eximia gratiarum actione laudarunt. In hac enim supra scripta narratione, vt æstimo, duo hæc manifestē pariter comitantur, hoc est, gratia prophetationis de nube, & virtutis miraculum in ægrotantium sanctitate. Hæc per omnia esse verissima supradictus SILVANVS CHRISTI miles sancti legatus COLVMBÆ coram SIGENXO abbate, & cæteris testatus est seniores.

Alio in tempore cū sanctus in IOVA demoraretur insula prima dici hora quendam aduocans fratrem LVGAIDVM nomine, & taliter eum compellat, dicens: Præpara citō ad SCOTHIAM celerem nauigationem. nam mihi valdē est necesse te vsque ad CHILIOCHERVVM destinare legatum. In hac enim præterita nocte casu aliquo MARGINA SANCTA VIRGO ab ORATORIO post MISSAM domum reuersa titubauit, coxaq; eius in duas contracta est partes. hæc sæpius meum inelamitans nomen commemorat, à DOMINO sperans se accepturam per me consolationem.

Quid plura? LVGAIDO obsecundanti, & consequenter emigranti sanctus pineam tradit cum benedictione capsellam dicens: Benedictio, quæ in hac capsellula continetur, quando ad MARGINAM peruenies visitandam, in aqua vasculum intinguatur, eademq; benedictionis aqua super eius infundatur coxam, & statim inuocato DEI nomine coxale coniungetur os, & densabitur; & sancta virgo

Eccc

plenam

plenam recuperabit salutem. Et hoc sanctus addit: Ego posui
in huius capsulæ operculo numerum viginti trium annorum, quibus
sacra virgo in hac præfenti post eandem salutem victura erit.

Quæ omnia sic plenè expleta sunt, sicuti à sancto prædicta. Nam
statim vt **LVCARDVS** ad sanctam peruenit virginem, aqua benedicta
sicut sanctus commendauit, perfusa coxa, sine ulla morula condensa-
fata esse, plenè sanata est; & in aduentu **S. COLVMBÆ** cum ingenti
gratiarum actione gauisa, viginti tribus annis secundum sancti Pro-
phetiam post sanitatem in bonis actibus permanens vixit.

6. Vir vitæ prædicabilis, sicuti nobis ab expertis traditum est, &
uerforum languores infirmorū, inuocato Christi nomine illis in die-
bus sanauit. * quibus ad Regem pergens conditum, in dorso cetera
breui commoratus est tempore. Nam aut sanctæ manus protentio-
ne, aut aqua ab eo benedicta, ægroti plures aspersi, aut etiam fimbria
eius tactu amphibali, aut alicuius rei, salis videlicet, vel panis benedi-
ctione accepta, & lymphis intincta, plenam credentes recuperant
salutem.

7. Alio itidē in tempore quidam à **SANCTO PETRAM SALIS BENE-
DICTAM** accepit, sorori, & suæ nutrice profuturam oculorū dolori
quod ophthalmiæ laborabat valde graui languore, id est, oculorum dolore.
Talem **EVLOGIAM** eadem soror & nutricia de manu fratris accipiens,
in pariete super lectum suspendit, casuq; post aliquantos cōtigit dies,
vt idē vicul^o cum supra dictæ domuncula femine flāma vastante totus
concremaretur. Mirū dictū illius parietis particula, ne beati viri in
ea deperiret suspensa benedictio, post totam ambustam domum stans
inlæsa permansit; nec ignis ausus est attingere binales, in quibus talis
pendebat salis petra, sudes.

8. Aliud miraculum æstimo non tacendum, quod aliquando fa-
ctum est per contrarium elementū. Multorum namq; transcuris an-
norum circulis post beati ad Dominū transitum viri, quidam Iuuenis
de equo lapsus in flumine mersus, & mortuus, viginti sub aqua diebus
permansit. qui sicuti sub ascella, cadens, libros in pellicio reconditos
sacculo habebat; ita etiam post supra memoratum dierum numerum
est repertus sacculum cum libris inter brachium & latus continens,
cuius & ad aridam reportato cadauere, & aperto sacculo, folium **S.
COLVMBÆ** sanctis scriptum digitulis, inter aliorum folia librorum nō
tantum corrupta, sed & putrefacta, inuentum est nullo modo corru-
ptum, ac si in scrinio esset reconditum.

9.

Alio namque tempore cum sanctus in sua versaretur peregrinatione, infans ei per parentes ad baptizandum offertur iter agenti. Et quia in vicinis aqua non inueniebatur locis, sanctus ad proximam declinans rupem, flexis genibus paulisper orauit. Et post orationem surgens, eiusdem rupis fontem benedixit, de qua consequenter aqua ebulliens abundanter fluxit, in qua continuo infantulum baptizauit. de quo & baptizato hæc vaticinans intulit verba, inquiens: Hic puerulus usque ad extremam longævus vivet ætate; in annis iuvenilibus carnalibus desideris satis serviturus, & deinceps Christianæ usque in exitum militiæ mancipandus; in bona senectute ad Dominum emigrabit. Quæ omnia eidem viro iuxta sancti contigerunt vaticinium. & qui fonticulus adhuc sancti nomine COLVMBÆ ibidem pollens cernitur.

Fons S. Columbae.

10.

Alio in tempore vir beatus cum in PICTORVM provincia per aliquot demoraretur dies, audiens in plebe gentili de aliquo fonte divulgari famam, quem quasi diuinum stolidi homines diabolo eorum obcecante sensus, venerabatur. Nam de eodem fonticulo bibentes, aut in eo manus vel pedes de industria lavantes, dæmoniaci, Deo permittente percussis arte, aut leprosi, aut luscii, aut etiam debiles, aut quibuscunque aliis infestati infirmitatibus reuertebantur. ob quæ omnia seducti gentiles, diuinum fonti deferebant honorem. Quibus compertis sanctus alia die intrepidus accessit ad fontem. Quod videntes Magi, quos ipse sæpe confusos, & viæ eos à se repellebat, & valde gauisi sunt, scilicet putantes, eum familia illius nocuæ tactu aquæ passurum.

Ille verò in primis deuota manu sancta, cum inuocatione Christi nominis, manus lauat, & pedes; tum deinde cum focis de eadem à se benedicta bibit. ex illaq; die dæmones ab eodem recesserunt fonte. & non solum nulli nocere permissus est, sed etiam post sancti benedictionem, & in eolauationem, multæ in populo infirmitates per eundem sanatae sunt fontem.

Alio in tempore vir sanctus in Mari periclitari cepit: totum namque vas nauis valde concussum magnis vndarum cumulis fortiter ferebatur, grandi vndiq; insistente ventorum tempestate. Nautæ tum forte sancto cum illis exhaurire conati, aiunt: Quod nunc agis, non magno opere nobis proficit periclitatibus. exorare potius debes pro peregrinantibus. Quo audito aqua cessat amarâ exinanire, dulcem verò & intentam precem cepit ad Dominum fundere. Mirum dictu eodem hora momento, quo sanctus in prora stans extensis ad cælum palmis omnipoten-

Eccc 2

potentem exorauit, tota aeris tempestas, & maris fœuicia dicto citius sedata cessauit; & statim serenissima tranquillitas supersecuta est. Qui uero erant in nauī obstupescēti, cum magna admiratione referentis gratias glorificauerunt Dominum in sancto & pradicabili uero.

12.

Alio quoque in tempore fœua nimis insistente & periculosa tempestate; socii, ut pro eis Dominum sanctus exoraret, in clamantibus; hoc eis dedit responsum, dicens: Hac in die non est meum probabis in hoc periculo constitutis orare; sed est Abbatis CAHINNICI sancti uiri. Mira dicturus sum. Eadem hora S. CAHINNICHVS in suo conuersans MONASTERIO, quod LATINE CAMPVLVS BOVIS dicitur, spiritu reuelante sancto supra dictam S. COLVMBÆ interiore cordis aure uocem audierat. Et cum forte post nonā cepisset horam in oratorio EVLOGIAM frangere, ocius deserit mensulam, unoque in pede inharrente calceo, & altero proxima festinatione relicto, festinater pergit hac cum uoce ad Ecclesiam: Non est nobis nunc tempus prandere, quando in mari periclitatur nauis S. COLVMBÆ. Hoc enim momento ipse nomen CAHINNICI ingeminans commemorat, ut pro eo & sociis periclitantibus exoret.

Post hæc illius uerba oratorium ingressus flexis genibus paullisper orauit, eiusque orationem exaudiente Domino, illico tempestas cessauit, & mare ualde tranquillum factum est. Tum dein sanctus COLVMBÆ CAHINNICI ad Ecclesiam preparationem in spiritu uidentis, quamlibet longè conuersantis, mirabiliter hoc de puro pectore profert uerbum, dicens: Nunc cognoui, ð CAHINNICHVS, quod Deus tuam exaudierit precem; nunc ualde nobis proficit tuus ad Ecclesiam uelox cum uno calciamento cursus. In hoc itaque tali miraculo amborum, ut credimus, oratio cooperata est sanctorum.

13.

Alio quoque in tempore superius memorati uiri sancti ad sanctum uenientes ab eo simul unanimes postulauit, ut ipse à Domino postulans impetraret prosperum crastina die uentum sibi dari, diuersa emigraturis uia. quibus sanctus respondens hoc dedit responsum: Mane crastina die BAITHENEVS à portu IOVÆ enauigans insulam statum habebit secundum, usquequo ad portum perueniat CAMPILVNGÆ. Quod ita iuxta sancti uerbum Dominus donauit. Nam BAITHENEVS plenis eadē die uelis magnū totum pelagus usque ad ETHICAM transiit ueritatem. Hora uero diei eiusdem tertia, uir uenerandus COLVMBÆ NVS aduocat presbyterum, dicens: Nunc BAITHENEVS prospere optatum peruenit ad portum, ad nauigandum te hodie præpara; mox Dominus

uentum conuertet AQUILOREM. Cui sic prolato beati viri verbo, eadem hora AVSTER obsecundans ventus se in aquilonem conuertit flatum, & ita in eadem die uterq; vir Sanctus alter ab altero in partem australem, BATHONEVS mane ad ÆTHIOPICAM terram; COLYMBANVS post meridiem HIBERNIAM incipiens appetere, plenis enauigauit velis, & flatibus secundis.

Hoc illustri viri virtute orationum Domino donante, effectum est miraculum. quia sicut scriptum est: Omnia possibilia sunt credenti.

Post illa in die sancti COLYMBANI egressum, Sanctus hoc de illo propheticum COLYMBA protulit verbum: Vir sanctus COLYMBANVS, cui emigranti benediximus, nusquam in hoc seculo faciem videbit meam. Quod ita post expletum est. Nam eodem anno S. COLYMBA ad DOMINUM transiit.

14. Alio quoq; in tempore quidam iuuenis COLYMBANVS nomine, qui ad ianuam tuguriosi subitò perueniens restitit, in quo vir beatus scribebat. hic idem post vacarum reuersus multationem, in dorso portans vasculum nouo plenum lacte, dicens ad Sanctum, vt iuxta morem tale benediceret onus. Sanctus tum ex aduerso eminus in aere signum manu eleuata salutare depinxit. Quod illico valdè concussum est, gergennaq; operculi per sua bina foramina retrusa, longius proiecta est; operculum terra tenus cecidit; lac ex maiore mensura in solum defusum est. Iuuenulus vas cum paruo quod remanserat lactis, super fundum in terra deponit, genua flectit suppliciter. Ad quem. Surge, ait, COLYMBA, hodie in tua operatione negligenter egisti. Dæmonem enim in fundo vacui latitantem vasculi impresso DOMINICÆ CRUCIS signo ante infusionē lactis non effugasti, cuius videlicet signi nunc virtutem non sustinens tremefactus toto pariter turbato vase, velociter cum lactis effusione aufugit. Hoc ergo ad me propius vasculum vt illud benedicam, approxima. Quo factò Sanctus seminuacuum benedixerat vas, eodemq; momento diuinitus repletum repertum est, paruumq; quod prius in fundo remanserat vasis, sub sanctæ manus benedictione vsq; ad summū citius excreuerat.

15. Hoc factum subsequens in domo alicuius plebei diuitis; vbi cū Sanctus hospitaretur intra rusticanos contendentes duos, quorū prius aduentum præsciuit, recta iudicatione iudicauit. Vnusque ex eis, qui maleficus erat, à Sancto iussus de boue masculino, qui prope erat, lac arte diabolica expressit. Quod Sanctus non vt illa confirmaret maleficia,

lesicia, fieri iussit, quod absit; sed vt ea coram multitudine destrueret. Vir itaque beatus vas, vt videbatur tali plenum lacte sibi, ovis dei poposcit, & hac cum sententia benedixit, dicens, Modo probabitur non esse verum, quod putabatis lac, sed demonum fraude ad capiendos homines decoloratus sanguis. & continuo lacteus ille color in naturam propriam, hoc est, in sanguinem versus est. Bos quoque qui per vnus horarum momentum turpi macie tabidus & maceratus erat, morti proximus, benedicta à Sancto aqua superfusus, mira sub celeritate sanatus est.

15. Alio quoque in tempore vir beatus quadam nocte cum apud COLVMBANVM tunc temporis in opem bene hospicaret, manens in Sanctus de quantitate & qualitate substantiæ plebeium hospitem interrogat. Qui interrogatus, Quinque tantummodo, ait, vacula habeo; quæ si ea benedixeris, in maius crescent. Quas illico à Sancto iussus adduxit, & huius COLVMBANI buculas quinalas æqualiter benedicens, inquit, Centenas & quinque DEO donante habebis vacuas. & erit in filiis & nepotibus tuis florida benedictio. Quæ omnia iura Sancti viri prophetationem in agris & pecoribus eius & prole plenissime adimpleta sunt. Mirumque in modum numerus à Sancto præfinitus supra memorato viro in centenariis & quinario vaccarum completus numero, nullo modo superaddi potuit. Nam illa quæ supra præfinitum numerum excedebant diuersis præcepta casibus nunquam comparuerant. excepto eo, quod aut in vsus proprios familiæ, aut in opus elemosinæ expendi poterat. In hac itaque narratione, vt in ceteris virtutibus, miraculum & prophetia simul aperte ostenditur. Nam in magna vaccarum ampliatione benedictionis pariter & orationis virtus apparet; & in præfinitione numeri prophætalis præscientia.

16. Vir venerandus supra memoratum COLVMBANVM, quem de paupere virtus benedictionis eius diuitem fecit, valde diligebat; quia ei multa pietatis officia præbebat. Erat autem illo in tempore quidam malefactor homo bonorum persecutor, de regio ortus genere hic supra dictum COLVMBANVM Sancti amicum COLVMBANVM persequerebatur, domumque eius omnibus in ea inuentis deuastauerat ereptis, non semel, sed bis inimiceiter agens. Vnde forte non immerito eisdem maligno accidit viro, vt tertia vice post eiusdem domus tertiam depredationem, beatus virum, quem quasi longius despexerat, propius adpropinquantem ad nauim reuertens præda onustus cum sociis obuium haberet. quem cum Sanctus de suis corripere malis,

prædamque deponere rogans suaderet: ille immitis insuadibiliter permanens Sanctum despexit, nauimque cum præda ascendens, beatum virum subannabat & deridebat. Quem Sanctus vsque ad mare profecutus est, vitreasque intrans aquas, vsque ad genua, æquoreas, leuatis ad cælum ambis manibus, CHRISTVM intentè precatur, qui suos glorificantes se glorificat electos. Tum deinde Sanctus expleta oratione ad aridam reversus, in eminentiore cum comitibus sedet loco, ad quos illa in hora formidabilia valdè profert verbis, dicens, Hic miserabiliter homuncio, qui CHRISTVM in suis despexit servis, ad portum, à quo nuper coram vobis emigravit, nunquam reuertetur; sed nec ad alias, quas appetit terras, subita præuentus morte, cum suis peruenit malis cooperatoribus. Hodie, quam mox videbitis, de nube à Borea orta immitis immissa procella cum cum sociis submerget; nec de eis etiam vnus remeabit fabulator. Post aliquantum paucularum interuentum morarum, die serenissima ecce de mari oborta, sicut Sanctus dixerat, nubes cum magno fragore venti emissa raptorem cum præda inter MALLEAM & COLOSVM insulam inueniens subito turbato submersit medio mari. nec ex eis, iuxta verbum Sancti, qui nauis inerat, vel vnus euasit; mirumque in modum toto circumquaque manent tranquillo æquore. Talis vna rapaces ad inferna submersos prostravit procella; miserè quidem, sed dignè.

Alio quoque in tempore vir sanctus quendam de nobili PRÆTORVM genere exulem in manum alicuius ditis viri diligenter assignans commendauit, vt in eius comitatu, quasi vnus de amicis, per aliquot menses conuersaretur. Quem cum tali commendatione de Sancti manu viri suscepisset commendatum; post paucos dies dolose agens crudeli eum iussione trucidauit. Quod immane scelus cum Sancto à comitantibus esset nuntiatum, sic respondens profatus est, Non mihi, sed DEO infelix ille homunculus mentitus est, eius nomen de vitæ libro delebitur. Hæc verba æstiuo nunc mediante proloquimur tempore; sed Autumnali, antequam de suilla gustet carne, arboreo saginata fructu, subita præuentus morte, ad infernaliam rapietur loca.

Hæc Sancti Prophetia viri cum misello nuntiaretur homuncioni, despiciens irritis Sanctum. Et post dies aliquot Autumnalium mensi.

17.

mensium, eo iubente, serofa nucum impinguata nucleis iugulatis nec dum aliis eiusdem viri iugulatis suis. de qua celeriter exterata parte sibi in veru celerius assari præcepit, vt de ea impugnatam prægustans beati viri prophetationem destrueret. Quæ videlicet satata, dari sibi poposcit aliquam prægustandam morsu particula ad quam percipiendam, extensam manum, priusquam ad os conuerteret, expirans mortuus retrò in dorsum cecidit. Et qui viderant & audierant valdè tremefacti, admirantes, CHRISTVM in sancto propheta honorificantes glorificauerunt.

18.

Alio quoque in tempore cum vir beatus in PICTORVM prouincia per aliquot moraretur dies, necesse habuit fluuium transire NESAM. Ad cuius accessum ripam, alios ex accolis aspexit missellum humantes homunculum, quem vt ipsius sepulchros ferociter quædam paulo ante nantem aquatilis præripens bestia morsu mordit sæuissimo: cuius miserum cadaver, serò licet, quidam in domino subuenientes porrectis proripuerunt vicinis. Vir è contra hæc audiens, præcepit vt aliquis è comitibus enatans CAPVLYM in altera stantè ripa ad se nauigando reducat. Quo audito Sancti prædicabilis viri præcepto, LVGENVS, nihil moratus, obsecundans, depositis excepta vestimentis tunica, immittit se in aquas. Sed bestia, quæ prius non tam satiata, quàm in præda accensa in profundo huminis latitabat, sentiens, eo nante, turbatam supra aquam, subito emergens natalis ad hominè in medio natantem aluco cum ingenti fremitu aperto occurrit ore.

Vir tum beatus videns, omnibus, qui inerant, tam barbaris, quàm etiam fratribus, nimio terrore percussis, cum salutare deuota manu in vacuo & in aere CRVCIS pinxisset signum, inuocato Dei nomine, feroci imperauit bestia, dicens: Nolis vltra progredi, nec hominem tangas, retro citius reuertere. Tum bestia hæc Sancti audita voce retrorsum, ac si funibus retraheretur, velociore cursu fugit tremefacta; quæ prius LVGENO nanti eò vsque appropinquauit, vt inter hominem & bestiam non amplius esset, quàm vnus contuli longitudo. Fratres tum recessisse videntes bestiam, LVGENVMQUE commilitonem ad eos intactum & incolumem in nauicula reuersum, cum ingenti admiratione glorificauerunt DEVM in beato viro. Sed & gentiles barbari, qui ad præsens inerant, eiusdem miraculi magnitudine, quod & ipsi viderant, compulsi, DEVM magnificauerunt CHRISTIANORVM.

Illo in tempore quo S. COLVMBIA in PICTORVM provincia per aliquot demorabatur dies, quidam cum tota plebeius familia verbum vite per interpretatorem Sancto predicante viro audiens credidit, credensq; baptizatus est, maritus cum marita, liberisq; & familiaribus. Et post aliquantum dieularum intervallum paucarum vnus filiorum patrisfamilias graui corruptus aegritudine, vsque ad confinia mortis, & vitæ perductus est. Quem cum magi morientem vidissent, parentibus cum magna exprobratione ceperunt illudere, suosque quasi fortiores DEOS magnificare, CHRISTIANORVM verò tanquam infirmiores derogare. Quæ omnia cum intimarentur beato viro, zelo suscitatus DEL ad domum cum suis comitibus amici pergit plebei; vbi parentes nuper defunctæ prolis mœstas celebrant exequias. Quos Sanctus valde tristificatos videns confirmat, dictis compellat consolatoris, vt nullo modo de diuina omnipotentia dubitent. cõsequenter perçotatur, dicens, In quo hospitio corpore defuncti iacet pueri? Pater tum orbatus Sanctum sub mœstum deducit culmen q; statim omnẽ foris exclusam relinquens cateruam, solus mœstificatus intrat habitaculum. Vbi illico flexis genibus faciem vbertim lachrymis irrigans, CHRISTVM precatur Dominum. & post ingeniculationẽ surgens oculos couertit ad mortuum dicens, In nomine Domini IESV CHRISTI resuscitare, & sta super pedes tuos. Cum hac Sancti honorabili voce anima ad corpus rediit, defunctusq; apertis reuixit oculis, cuius manum tenens Apostolicus homo erexit, & in stationem stabilis secum domum egressus deducit, & parentibus rediuuium assignauit. Clamor tum populi attollitur, plangor in lætationem conuertitur, DEVS CHRISTIANORVM glorificatur.

Hoc noster COLVMBIA cum HELIA & HELISEO prophetis habet sibi commune virtutis miraculum, & cum PETRO & PAVLO & IOANNE Apostolis partem honoris similem in defunctorum resuscitatione, & inter vtrosque, hoc est, Prophetarum & Apostolorum ecetus honorificam cœlestis patris sedem, homo Propheticus & Apostolicus æternalem cum Christo, qui regnat cum Patre in vnitate Spiritus S. per omnia secula.

Eodem in tempore vir venerandus quandam à BROICHANO MAGO SCOTHICAM postulauit seruã, humanitatis miseratione liberandam; quam cum ille duro valde & stolido retentaret animo, Sanctus ad eum loquutus, hoc profatur, Modo scito BROICHANE scito, quia

Fff

quia

quia si mihi hanc peregrinam liberare captiuam nolueris, princeps de hac reuertar prouincia, citius morieris. Et hoc coram BRVDORICE dicens, domum egressus regiam, ad NESAM venit fluium: de quo uidelicet fluuio lapidem attollens candidum ad comites, Signatos, in hunc candidum lapidem, per quem Dominus in hoc genui populo multas agrotorum perficiet sanitates. Et hoc estatus verbum consequenter intulit, inquit, Nunc BROICHANVS fortiter concussus est. Nam Angelus de caelo missus, grauiter illum percussit, vitream in manu eius, de qua bibebat, confregit in multa fragmenta: ipsum vero anhelantem agra reliquit suspiria, morti vicinum. Hoc in loco paululum expectemus binos Regis nuntios ad nos celeriter missos, ut BROICHANO morienti citius subueniamus. Nunc BROICHANVS terribiliter correptus ancillam liberare est paratus.

notione.

Adhuc Sancto haec loquente verba, ecce sicuti praedixerat, duo a Rege missi equites adueniunt, omnia quae in Regis motione de BROICHANO iuxta Sancti vaticinium sunt acta, enarrantes, & de populi confractioe, de BROICHANO iuxta, & de Magi correptione, de serua parata absolutione; hocque intulerunt, dicentes: Rex & eius familiares nos ad te miserunt, ut nutritio eius BROICHANO subueniamus mox morituro.

Quibus auditis Legatorum verbis Sanctus binos de comitatu numero ad Regem cum lapide a se benedicto mittit, dicens, Si in primis promiserit se BROICHANVS famulam liberaturum, tum deinde hic lapillus intinguatur in aqua; & sic de eo bibat, & continuo salute recuperabit. Si vero renuerit refragans absolui serua, statim morietur.

Duo missi verbo Sancti obsequentes ad aulam deueniunt regiam, verba viri venerabiliter enarrantes Regi, quibus intimatis Regi & nutritio eius BROICHANO, valde expauerunt. Eadem hora liberata famula Sancti Legatis viri assignatur, lapis in aquam intingitur, mirumque in modum lapis contra naturam in aquis supernat, quasi pomum, vel nux; nec potuit Sancti benedictio viri submergi de quo BROICHANVS natate bibens lapide, statim a vicina rediit morte, integramque carnis recuperavit salutem. Talis vero lapis postea in thesauris Regis reconditus, multas in populo agritudinum sanitates similiter in aqua natans intinctus, Domino miserante effecit.

Mirum dictu, ab his agrotis, quorum vitae terminus superuenerat, requisitus idem lapis nullo modo reperiri poterat, sic & in die obitus BRVDORICE Regis quaerebatur, nec tamen in eodem loco, ubi fuerat reconditus prius, inueniebatur.

Post

scens, domum egressus obviam cum veneratione beato pergit, vix
 pacificisq; verbis blandè admodum compellat, & ex ea in postremum
 die sanctum & venerabilem virum idem regnator suæ omnibus vix
 reliquis diebus valde magna honoravit, vt decessit, honorifica.

23. Alio itidem in tempore vir beatus aliquantis in SCOTIA ver-
 satus ad visitandos fratres, qui in MONASTERIO DIVINI RVAS com-
 manebant Riulorū ab eis inuitatus perrexit; sed casu aliquo accidit,
 vt eo ad Ecclesiam accedente claus non reperiretur Oratori. Cum ve-
 rō Sanctus de non repertis adhuc clauibus, & obleratis foribus inter-
 se conquirentes alios audisset, ipse ad ostium appropinquans, Potens
 est Dominus, ait, domum suam etiam sine clauibus seruis suis aper-
 re. Cum hactum voce subito retrō retrusis forti motu pessulis, spon-
 tētia ianua Sanctus cum omnium admiratione ad Ecclesiam ante om-
 nēs ingreditur, & hospitaliter à fratribus susceptus honorabiliter ab
 omnibus veneratur.

24. Alio in tempore quidam ad Sanctum plebeius venit pauperi-
 mus, qui in ea habitabat regione, quæ stagni litoribus apertis est
 contermina. Huic ergo miserabili viro, qui vnde maritam, & par-
 uulos cibaret, non habebat, vir beatus petenti miseratus, vt potius,
 quandam largitus elemosynam, ait, Miselle homuncio, tolle de sylua
 contulum vicina, & ad me citius defer. Obsecundans miser iuxta San-
 cti iussionem detulit materiam, quam Sanctus excipiens in veru
 cucit, quodq; propria exacuminans manu benedicens, & illi adsignans
 inopi dixit: Hæc veru diligenter custodi, quod, vt credo, nec homini,
 nec alicui pecori nocere poterit, exceptis feris bestiis quoq; & pisci-
 bus. Et quamdiu talem habueris sudem, nunquam in domo tua cer-
 uinæ carnis cibatio abundans decrit. Quod audiens miser mendicu-
 lus valdè gauisus, domum reuertitur, veruq; in remotis terræ infixio
 locis, quæ syluestres frequentabant feræ, & vicina transacta nocte
 mane primo pergit reuilitare volens veru, in quo miræ magnitudinis
 ceruum cecidisse repperit, transmissum. Quid plura? Nulla, vt nobis
 traditum est, transire poterat dies, qua non aut ceruum, aut ceruam,
 aut aliquam reperiret in veru infixio cecidisse bestiam, repleta quoque
 tota de ferinis carnibus domo, vicinis superflua vendebat, quæ hospiti-
 um suæ domus capere non poterant.

Sed tamen diaboli inuidia per sociam, vt Adam, & hunc etiam
 miserum inuenit; quæ non quasi prudens, sed fatua taliter ad ma-
 ritum

sanctum reuersus tristis, flexis in terram genibus, suam confectus et negligentiam. Cui sanctus, illum consolatus, ait; Noli frater pro-
gilibus cōtristari rebus, vter quem salatia sustulit ad suum locum post-
tuum egressum reportabit venalia.

venalia
venalia

Eadem die post **LVG AIDI** de Iova insula emigrationem, hanc
transacta nona sanctus ex circumstantibus sic profatus, ait; Nunc
ex vobis vnus ad æquior pergat, vtrum de quo **LVG AIDVS** querebatur,
& quem salatia sustulerat vnda, nunc venilia retrahens, in loco vnde
subtrahctus est, representauit. Quo sancti audito verbo, quidam ab-
ecriuuenis ad oram cucurrit Maris, repertumque vtrum, sicut prædi-
xerat sanctus, cursu reuersus concito, reportans valde gauisus eorum
sancto cum omnium, qui ibidem erant, admiratione assignauit. In his
vt sæpè dictum est, binis narrationibus superius descriptis, quamlibet
in paruis rebus, sude videlicet & vtre, propheticæ simul & virtutum mi-
raculum comitari cernuntur. Nunc ad alia tendamus.

26.

Quadam die sanctus in Iova commanens insula citò à lectione
surgens & subridens dicit; Nunc ad orationem mihi properandum, vt
pro quadam miscellula deprecet **DEVM** femina, quæ nunc in **HYRA-**
NIA nomen huius in clamitans commemorat **COLVMBÆ** in magnis
parturitionis difficillimæ torta punitionibus; & idè per me à Domino
de angustia absolutionem dari sibi sperat; quia & mihi est cognationis
de meæ matris parentela genitorum habens progenitum. Hæc dicens san-
ctus illius mulierculæ motus miseratione ad Ecclesiam currit, flexisq;
genibus pro ea **CHRISTVM** de homine natum exorat. Et post præcationem
Oratoriū egressus ad fratres profatur occurrētes, inquit; Nunc pi-
picus Dominus Iesus de muliere progenitus oportune misere subue-
niens eam de angustis liberauit, & prosperè prolem peperit; nec hæc
moriatur vice. Eadē hora sicuti sanctus prophetizauit miscella femina
nomen eius inuocās absoluta salutē recuperauit. Ita ab aliquibus postea
de **SCOTHIA**, & de eadem regione, vbi mulier inhabitabat, transme-
tantibus intimatum est.

27.

Alio in tempore cum vir sanctus in **RECHREA** hospicaretur insula,
quidam plebeius ad eum veniens, de sua querebatur vxore; que vt ipse di-
cebat, odio habens eum ad maritalē nullo modo admittebat concubitum
accedere. Quibus auditis sanctus maritalē aduocās, in quantum potuit eam
hac de causa corripere cepit, inquit; Quare mulier tuā à te carnem
abdicare conaris? Domino dicere: Erunt duo in carne vna. Itaque caro
tui coniugis tua caro est. Quæ respōdens, Omnia, inquit, & cunq; mihi p-
cepertis, sum parata, quælibet sint valde labori oia, adimplere; excepto

vno, vt me nullo cōpellas modo in vno lecto dormire cum **LYNEO**.
 Omnē domus curā exercere nō recuso, aut si iubeas vel mariā trāsire,
 & in aliquo puellarū monasterio permanere. Sanctus tū ait: Nō potest
 rectē fieri, q̄p̄ dicis. Nā adhuc viro viuente alligata es lege viri. Quod n.
 De vs licitē cōiunxit, nefas est separari. Et his dictis cōsequēter intulit:
 Hac in die tres, hoc est, ego, & maritus cū cōiuge ieiunantes Dominū
 precemur. Illa dehinc; Scio, ait, quia tibi impossibile nō erit, vt ea q̄ vel
 difficilia, vel etiā impossibilia vidētur, à Deo impetrata donētur. Quid
 plura? marita eadē die cū sancto ieiunare cōsentit, & maritus similiter.
 noctēq; subsequētē sanctus infomnis p̄ eis deprecatus est: posteraque
 die sanctus maritā p̄sente sic compellat marito: O femina, si, vt hester-
 na dicebas die, parata hodie es ad feminarū emigrare monasterioli? Il-
 la, Nunc, inq̄t, cognoui, quia tua à Deo de me est exaudita oratio. Nā
 quē heri oderā, hodie amo. cor enim meū hac nocte p̄terita, quoniam
 modo ignoro, in me immutatū est de odio in amorē. Quid moramur?
 Ab eadē die vsq; ad diem obitus anima eiusdē maritā indissociabiliter
 in amore conglutinata est mariti, vt illa maritalis concebitus debita,
 quæ prius reddere renuebat, nullo modo deinceps recufaret.

28.
 Alio in tempore **CORMACVS** Christi miles, de quo in primo huius
 opusculi libello breuiter aliqua cōmemorauim, pauca etiam secunda
 vice, conar' est heremū in Oceano q̄rere, qui postquā à terris infinitū
 Oceanū plenis enauigauit velis. Iisdē diebus sanctus **COLVMBA** cū
 vltra dorfum moraretur **BRITANNIÆ**, **BRVDEO** rege p̄sente **ORDACŪ**
 Regulo cōmendauit, dicēs: Aliq̄ ex nostris nuper emigrauerūt, deser-
 tū in pelago intransmeabili inuenire optantes, q̄ si forte post longos
 circuit' **ORCADAS** deuenierint insulas, huic Regulo cui' obliides in ma-
 nu tua sunt, diligētē commenda, ne aliqd̄ aduersi intra terminos eius
 cōtra eos fiat. Hoc verò sanct' ita dicebat: quia in spiritu p̄cognouit, q̄
 post aliquot mēses idē **CORMACVS** esset ad **ORCADAS** vēturus. Quod
 ita postea euenit, & propter supra dictam sancti viri commendationē
 de morte in **ORCADIBVS** liberatus est vicina.

Post aliquantum paucorū interuallū mensium cū sanctus in Iova
 cōmoraretur insula, quadā die corā eo eiusdē **CORMACI** mētio ab ali-
 quibus subitō oboritur sermocinātibus, & taliter dicentib'. Quomo-
 do **CORMACI** nauigatio prosperē an non prouenit, adhuc nescitur.
 Quo audito verbo sanctus hac profatur voce dicens: **CORMACVM**, de
 vnius horæ interuentum, miram dictū, & ecce inopinatō **CORMA-**
CVS superueniens Oratorium cum omnium admiratione & gratiarū
 ingreditur actione. Et q̄ de hui' **CORMACI** secūda nauigatione beati

prophetationem breuiter intulimus viri, nunc & tertia aequè propheticam eius scientia aliqua describenda sunt verba.

20. Dum idem CORMACVS tertia in Oceano mari fatigaretur usque usque ad mortem periclitari cepit. Nam cum naus eius à terris per quatuordecim aestiui temporis dies totidemque noctes plenis velis, auroflante vento ad septentrionalem plagam cœli directo excurreret, cuiusmodi nauigatio ultra humani excursus modum & inemeabilis videbatur. Vnde contigit, vt post decimam eiusdem quarti & decimi horam diei quidam penè insufferabiles vndique, & valde formidabiles conuergent terrores. Quodam quippe in id temporis inuisa mare obtegens occurrerant tetra & infesta nimis bestiolæ, quæ horribili impetu cannam & latera, puppimque, & proram ita fortiter feriebat percussura, vt pellicium tectum nauis putarentur penetrare posse; quæ, vti qui inerat ibidem postea narrarunt, prope magnitudine ranarum, aculeis permolestæ, non tamen volatiles, sed natatiles erant. sed & retro infestabant palmulas. Quibus visis inter cetera monstra, quæ non huius est temporis enarrare, CORMACVS cum nauis comitibus valde turbati, & pertimescentes, DEVM, qui est in angustiis pius & opertus auxiliator, in lachrymati precantur.

Eadem hora & sanctus noster COLYMBA, quamlibet longe abfens corpore, spiritu tamè præfens, in nauis cum CORMACO erat. Vnde eodem momento personante signo fratres ad Oratorium conuocatis, & Ecclesiam intrans, adstantibus sic more sibi consueto prophetias profatur, dicens: Fratres tota intentione pro CORMACO orate, quæ nunc humanam discursionis limitem immoderate nauigando excessit, nunc quasdam monstruosas ante non visas penè indicibiles patitur horribilas perturbationes. Itaque nostris commembris in periculo intolerabili constitutis mente compati debemus fratribus, & Dominum exorare cum eis. Ecce enim nunc CORMACVS cum suis nauis faciem lachrymis irrigans vbertim Christum intentius precatur. nos ipsum orando adiuuemus, vt Austrum flantem ventum usque hodie per quatuordecim dies nostri miseratus in Aquilonem conuertat; qui videlicet Aquiloneus ventus nauem CORMACI de periculis retrahebat.

Et hæc dicens flexis genibus flebili cum voce ante altarium omnipotentiam Domini ventorum & cunctarum gubernatricem precatur rerum. Et post orationem cito surgit, & abstincas lachrymas gaudenter grates Deo agit, dicens: Nunc fratres nostris congratulemur, quibus oramus caris; quia Dominus nunc Austrum in Aquilonem conuertit statim nostros

nostros de periculis commembres retrahentem, quos huc ad nos iterum reducet. Et continuo cum eius voce Auster cessavit ventus, & inspiravit Aquiloneus.

Per multos post dies & navis CORMACI ad terras reducta est, & peruenit CORMACVS ad sanctum COLVMBAM, & se, donante DEO, facie ad facie cum ingenti omnium admiratione representavit, & non mediocri latatione. Perpendat itaque Lector quantus & qualis idem vir beatus fuerit, qui talem Prophetiam habens scientiam ventis & Oceano CHRISTI inuocato nomine potuit imperare.

30.

Alio in tempore cum in SCOTHIA per aliquot dies sanctus conuerfaretur, aliquibus ecclesiasticis vtilitatibus coactus, currum, ab eo prius benedictum, ascendit iunctum, sed non infertis primò, qua ne scio negligentia accedente, necessariis obicibus per axionum extrema foramina. Eadem autem erat diecula COLVMBANVS filius ECHVDI vir sanctus illius Monasterij fundator, quod SCOTHIA vocitatur lingua SNAMLVTHIR; qui operam aurigæ in eodem curriculo cum sancto exercebat COLVMBAM. Fuit itaque talis eiusdem agitatio dici per longa viarum spatia sine vlla rotarum humerulorumque separatione siue labefactione; nulla, vt supra dictum est, obicium retentione vel communitione retinente, sed sola diali sic venerando praesente gratia viro, vt currus, cui infederat, salubriter absque vlla impeditioe recta incederet orbita.

Hucusque de virtutum miraculis, quæ per prædicabilem virum in præfenti conuersantem diuina virtus operata est omnipotentia, scripsisse sufficiat. Hic secundus de virtutum miraculis finiendus est liber, in quo animaduertere lector debet, quod & de compertis

in eo multa propter legentium prætermissa sunt fastidium.

Explicit liber secundus.

¶ (?) 50

Gggg

INCI,

INCIPIT LIBER TERTIVS DE
ANGELICIS APPARITIONIBVS,
& de transitu S. Columbæ.

N primo, ex his tribus libellis, libro, ve superius commemoratum est, de Prophetis reuelationibus quædam breuiter succincteque, Domino iuuante, descripta sunt. In secundo superiore de virtutum miraculis, que per beatum declarata sunt virum, & quæ, ve sepe lectum est, plerunque prophetationis comitatur gratia. In hoc tertio de angelicis apparitionibus, quæ vel ab eis de beato viro, vel ipsi de aliis reuelatæ sunt. Et de his, quæ vtroque, quamlibet dispensatione modo, hoc est, ipsi proprie & plenius, aliis vero improprie, & ex quadam parte sunt manifestatæ, hoc est extrinsecus & exploratiuè in iisdem tamen vel angelorum vel cælestis visionis locis, quæ vique talium descriptarum visionum suis caraxatæ locis inferius clarebunt.

Sed nunc à primordiis beati Natiuitatis viri easdem describere angelicas apparitiones incipiamus. Angelus Domini in forma Genitrici venerabilis viri quadam inter conceptum eius & partum apparuit, eique quasi quoddam miræ pulchritudinis peplum allitum detulit, in quo veluti vniuersorum decolorosi colores florum depicti videbantur, quodque post aliquod breue interuallum eius de manibus reposcens abstulit, eleuansque & expandens in aëre dimisit vacuo.

Illam verò de illo tristicata sublato, sic ad illum venerandi habitus virum. Cur à me, ait, hoc lætificum tam citò abstrahis pallium? Ille consequenter, Idcirco, inquit, quia hoc sagum tam magnifici honoris alicuius est, quod apud te diutius retinere non poteris. His dictis supra memoratum peplum mulier paulatim à se elongari volando videbat, camporumque latitudinem in maius crescendo excedere, montesque & saltus maiore sui mensura superare; vocemque huiusmodi subsecutam audierat. Mulier nolens tristicari. Viro enim cui matrimoniali es iuncta scedere, talem filium editura es floridum, qui quasi vnus Prophetarum DEBI, inter ipsos connumerabitur.

rabitur, innumerabiliumque animarum Dux ad cœlestem à DEO pariam est prædestinatus. In hac audita voce mulier expergiscitur.

Alia in nocte eiusdem beati pueri nutritor, spectabilis vir vita, PRESBYTER, post MISSAM ab ECCLESIA ad hospitium reuertens, totam inuenit domum clara irradiatam luce. Globum quippe igneam super pueruli dormientis faciem vidit stantem, qui viso statim intremuit, & prostrato in terram vultu, valde miratus, SPIRITVS sancti gratiam super suum intellexit alumnum cœlitus effusam.

Post multorum interualla temporum cum à quadam Synodo pro quibusdam venialibus & excusabilibus causis, non rectè, vt post in sine claruit, sanctus excommunicaretur COLVMBIA, ad eandem contra ipsum collectam venit congregationem, quem cum eominus appropinquantem sanctus vidisset BRENDENVS, illius MONASTERII fundator, quod SCOTHICE BIRRA nuncupatur, cuius surgit; & inclinata facie eum veneratus exosculatur. Quem cum aliqui illius seniores cœtus seorsum ceteris redarguerent femotum dicentes, Quare coram excommunicato surgere, & eum osculari non reuereris? Taliter ad eos inquit, Sivos, ait, videretis ea, quæ mihi Dominus hac in die de hoc suo, quem dehonoris, electo manifestare non dedignatus est, nunquam excommunicassetis, quem Dominus non solum secundum vestram non rectam sententiam nullo modo excommunicat, sed & magis & magis magnificat. Illi è contra, Quomodo, aiunt, vt dicis, ipsum glorificat Dævs, quem nos non sine causa excommunicauimus, scire cupimus. Ignicomam vel valde luminosam, ait BRENDENVS, columam vidi, eundem quem vos despiciatis, antecedentem DEI hominem, Angelos quoque sanctos per campum eius itineris comites. Hunc itaque spernere non audeo, quem populorum Ducem ad vitam à DEO præordinatum video. His ab eo dictis non rantum ultra sanctum excommunicare non ausi, cessarunt; sed & valde venerati honorarunt.

Alio in tempore vir sanctus venerandum EPISCOPVM FINNIONEM, suum videlicet Magistrum iuuenis senem adiit, quem cum sanctus FINNIO ad se adpropinquantem vidisset, Angelum Domini pariter eius comitem itineris vidit. Et, vt nobis

Gggg 2

nobis ab expertis traditur, quibusdam adstantibus intimaute fratribus, dicens: Ecce nunc videtis sanctum aduenientem COLUMBAM, qui sui comearus meruit habere socium angelum colum.

Isdem diebus sanctus cum duodecim comilitonibus discipulis BRITANNIAM transnauigauit.

5) Alio in tempore cum vir predicabilis in HIMBRIA commoraretur Insula, quadam nocte in extasi mentis Angelum Domini ad se missum vidit, qui in manu VITREVM ORDINATIONIS REGVM habebat LIBRVM. quem cum vir venerandus de manu ANGELI accepisset ab eo iussus legere cepit. Qui cum secundum, quod ei in libro erat commendatum AIDANVM in REGVM ordinare recusaret; quia magis IOGENANVM fratrem eius diligere; subito angelus extendens manum, sanctum percussit flagello cuius liuorosum in eius latere vestigium omnibus suis diebus permansit vitæ; hocquæ intulit verbum: Pro certo scias, inquit, quia ad te à DEO missus sum, cum vitreo libro, vt iuxta verba, que in eo legisti, AIDANVM in regnum ordines. Quod si obsecundum huic nolueris iussioni, percussam te iterato.

Hic itaque ANGELVS DOMINI cum pertres continuas noctes eundem in manu vitreum habens codicem apparuisset, eademque Domini iussa de Regis eiusdem ordinatione commendasset; sanctus verbo obsecutus Domini, ad IOVAM transnauigauit Insulam, ibidemque AIDANVM iisdem aduentantem diebus in REGVM, sicut iussus erat, ordinauit, & inter ordinationis verba de filiis & nepotibus, pronepotibusque eius futura Prophetizauit: impensaque manum super caput eius ordinans benedixit.

NB. CVMMEVS ALBVS in libro quem de virtutibus sancti COLUMBÆ scripsit, sic dixit. quod sanctus COLUMBÆ de AIDANO, & de posteris eius, & de regno suo Prophetare cepit dicens: Indubitanter credo, o AIDANE, quod nullus Adversariorum tuorum tibi poterit resistere; donec prius fraudulentam agas in me, & in posteros meos. Propterea ergo tu filios commendat, vt & ipsi filii, & nepotibus, & posteris suis commendet, ne per consilia mala eorum sceptrum Regni huius de manibus suis perdant. In quocunque enim tempore malum aduentum

sum me, aut aduersus cognatos meos, qui sunt in HIBERNIA fecerint, flagellum, quod causa tui ab Angelo sustinui, per manum DEI super eos in magnum flagitium vertetur, & corporum auferetur ab eis, & inimici eorum vehementer super eos confortabuntur. Hoc autem vaticinium temporibus nostris completum est in BELLOROTH DOMNALLO BRECCO nepote AIDANI, sine causa vastante prouinciam Domnail nepotis AMVREG. Et à die illa vsque hodie adhuc in procliuo sunt ab extraneis, quod suspiria doloris pectori incutit.

6. Alio in tempore cum vir sanctus in IOVA conuersaretur Insula, quidam de suis Monachus BRITTO, bonis actibus intentus, molestia correptus corporis, ad extrema perductus est; quem cum vir venerandus in hora sui visitaret exitus, paulisper ad eius lectum assidens, & ei benedicens, ocius domum egreditur, nolens videre morientem. Qui eodem memento post sancti de domo recessum viri, presentem finiuit vitam.

Tum vir pradicabilis in plateola sui deambulans Monasterij, porrectis ad caelum oculis, diutius valde obstupescens admirabatur. Quidam verò frater AIDANVS nomine, bonæ indolis, & religiosus homo, qui solus de fratribus eadem affuit hora, flexis genibus rogare coepit, vt sanctus eidem tantæ admirationis causam intimaret. Cui sanctus, Nunc sanctos ANGELOS in aëre contra aduersarias potestates belligerare vidi; CHRISTOQUE Agonothetæ gratias ago, quia victores ANGELI animam huius peregrini, qui primus apud nos in hac Insula mortuus est, ad cœlestis patriæ gaudia euexerunt. Sed hoc, quælo, sacramentum nemini in vita mea reuelas.

7. Cum vir beatus adhuc Iuuenis DIACONVS in parte LAGENENSIVM diuinam addiscens sapientiam conuersaretur, quadam accidit die, vt Bono quidam innocuorum immitis persecutor crudelis quadam in campi planitie filiolum fugientem persequeretur. quæ cum forte germanum senem supra memorati Iuuenis Diaconi Magistrum in campo legentem vidisset, ad eum recto cursu, quanta valuit velocitate confugit. qui tali perturbatus subitatione COLVMBAM eminus legentem aduocat, vt ambo, in quantum valuissent, filiam à persequente defenderent. Qui statim superueniens, nulla eis ab eo data reuerentia, filiam sub vestimentis eorum lancea iugulauit, & relinquens iacentem mortuam super pedes eorum auersus abire coepit.

Gggg 3

Senex

Senex tum valdè tristificatur conuersus ad COLVMBAM, quanto magis sancte puer COLVMBA, hoc scelus cum nostra dehonoratione temporis spatio inultum fieri Iudex iustus patietur DEVS? Sanctus consequenter hanc in ipsum sceleratorem protulit sententiam dicens:

Eadem hora, qua interfecta ab eo filia anima ascendit ad celos, anima ipsius interfectoris descendet ad Inferos. Et dicto citius cum verbo, sicut ANANIAS coram PETRO, sic & ille innocentium iugulator coram oculis sancti Iuuenis in eadem mortuus cecidit terula, cuius rumor subita & formidabilis vindicta continuo per multas SCOTIAE provincias cum mira sancti Diaconi fama diuulgata est.

8. Alio in tempore vir beatus cum in STICIA Insula aliquantis demoraretur diebus, paulo longius solus orationis intuitu separata fratribus, syluam ingressus densam, mirae magnitudinis aprum, quem forte venatici canes persequabantur, obuium habuit. Quo viso eminus sanctus aspiciens eum restitit. Tum deinde inuocato DEI nomine, sancta eleuata manu, cum intenta dicit ad eum oratione, ulterius huc procedere nolis: in loco ad quem nunc deuenisti morere. Quo sancti in syluis personante verbo, non solum vitæ accedere non valuit, sed antè faciem ipsius terribilis ferus verbi eius virtute mortificatus citò corruit.

9. Alio in tempore cum prædicabilis viri SCOTIALES strenui piscatores quinos in rete pisces cepissent in fluuio SALE piscosus, sanctus ad eos iteratò ait, Rete in flumen iniicite, & statim inuenietis grandem, quem mihi Dominus præparauit piscem. Qui verbo sancti obtemperantes, mirae magnitudinis traxerunt in reticulo CHOCEM à DEO sibi præparatum,

10. Quadam die quidam bonæ indolis Iuuenis LVGNEVS nomine, qui postea senex in Monasterio Insula HELENÆ præpositus erat, ad sanctum veniens queritur de fluuio sanguinis, qui crebro per multos Menses de naribus eius inmoderatè profluebat: quo proprius accito sanctus ambas ipsius nares binis manus dexterae digitis constringens benedixit. ex qua hora benedictionis nunquam sanguis de naso eius vsque ad extremum distillauit diem.

Alio in tempore quidam EVERNIENSIS peregrinus ad sanctum perueniens per aliquot apud eum MENSES in IOVA commanebat Insula. Cui vir beatus alia die, Nunc ait quidam de provincialibus tuis Clericus ad cælum ab ANGELIS portatur, cuius adhuc ignoro nomen. 11.

Fratervero hoc audiens, cepit secum de provincia persecrari anteriorum, & de illius beati hominis vocabulo, hocque consequenter intulit verbum inquit, Alium CHRISTI commilitonem scio, qui sibi in eodem territorio, in quo & ego commanebam, Monasterium construxit nomine DIORMITIVM. Cui sanctus ait, Ipse est, de quo dicis, qui nunc ab Angelis DEI in paradisum deductus est.

Sed hoc etiam non negligenter adnotandum est, quod idem vir venerabilis multa sibi à DEO arcana ab aliis celata sacramenta, nullo modo in hominum noticiam prodi passus est; duabus, ut ipse aliquando paucis intimaverat fratribus, causis existentibus; hoc est, ut iactantiam deuitaret, & ad semetipsum interrogandum insustentabiles turbas de se aliqua interrogare diuulgata reuelationum fama non inuitaret.

Alia die vir sanctus in IOVA conuersans Insula remotiorem ab hominibus locum aptumque ad orationem in saltibus quæsiuit, ibidemque cum orare cepisset, subito, ut ipse postea paucis intimaverat fratribus, videt contra se tetram & nigerrimam Dæmonum cum ferreis verubus acie præliari, sicuti sancto viro per spiritum reuelatum erat, Monasterium eius inuadere, & multos & ex fratribus iisdem volebant iugulare sudibus. Ipse vero contra tales æmulos vnus homo innumeros accepta PAULI armatura Apostoli, forti conflictu dimicabat, & ita ex maiore diei parte vtrinque dimicatum est, nec innumerabiles vnus vincere poterant, nec eos vnus de sua valebat Insula repellere; donec Angeli DEI, ut sanctus post quibusdam non multis retulerat, in administrum adfuerunt, quorum timore perturbati Dæmones loco cessere. 12.

Eademque die sanctus ad Monasterium post Dæmoniorum reuersus de sua Insula effugationem, hoc de eisdem turmis hostilibus verbum profatur, inquit, Illi exitiabiles æmuli, qui hac die de huius terræ, DEO propitio, regione ANGELIS nobis subuenientibus, ad ÆTHICAM fugati sunt terram, ibidem sæui inuasores fratrum Monasteria inuadent, & pestilentes inferent morbos quorum molestia infestati multi morientur. Quod iisdem diebus iuxta

iuxta beati præscientiam viri, ita & factum est. Et post interuentum te biduo, ei reuelante spiritu, Bene, ait, BALTHENEVS auxiliare DEO, dispensauit, vt eiusdem Ecclesie, cui DEO auctore prædicti in CAMPO LVNGE, ieiuniis & orationibus collectio à Dæmonum defendatur inuasione; vbi nemo, excepto vno, qui mortuus est, hæc vice morietur. Quod ita iuxta vaticinium eius expletum est. Nam cum multi in ceteris eiusdem Insulæ Monasteriis eodem morbo morerentur, nemo nisi vnus de quo sanctus dixit, apud BALTHENEVS sua est mortuus congregatione.

13. Quidam faber ferrarius in mediterranea SCOTIÆ habitans parte, eleemosynarum operibus satis intentus, & ceteris Iustitiæ actibus plenus, hic cum ad extrema in bona senectute perduceretur, supra memoratus COLVMBVS, eadem hora, qua de corpore educus, est sanctus COLVMBVS, in IOVA commanens Insula, paucis se circumstantibus sic profatus senioribus COLVMBVS, ait, Faber ferrarius, non in cassum laborauit, qui de propria manuum laboratione futurum præmia emax felix comparauit æterna. Ecce enim nunc anima eius à sanctis vehitur ANGELIS ad cœlestis patriæ gaudia. Nam quodcumque de suæ artis negotiatione acquirere potuit, in eorum eleemosynas expendit.

14. Alio itidem tempore vir sanctus in IOVA conuersans Insula, quadam die subito oculos ad cœlum dirigens hæc profatus est verba: Felix mulier, felix, benè morata, cuius animam nunc ANGELI DEI ad paradysum euehunc. Erat autem quidam religiosus frater GENEREVS nomine, Saxo pistior opus pistorum exercens, qui hoc audierat verbum ex ore sancti prolatum; eademque die Mensis eodem terminato anno sanctus eidem GENEREO SAXONI, Miram rem video, ait. Ecce mulier de qua, te præsentem, præterito dixeram anno, nunc mariti sui religiosi cuiusdam plebei in aëre obuiauit animæ, & cum sanctis ANGELIS contra æmulas pro ea belligerat potestates, quorum adminiculo eiusdem homuncionis Iustitiæ suffragante à Dæmonum belligerationibus erepta ad æternæ refrigerationis locum anima ipsius est perducta.

15. Alia itidem die dum vir venerandus in IOVA conuersaretur Insula, manè primo suum aduocat sæpe memoratum ministratorem DIORMITIVM nomine, eique præcepit, inquit, SACRA celeriter EVCHARISTIÆ MINISTERIA præparentur. hodie enim Natalis beati BRENDINI est dies. Quare, ait minister, talia MISSARVM solemnia hodie-

hodierna præparari præcipis die? Nullus enim ad nos de SCOTIA sancti illius viri obitus peruenit Nuntius. Vade tu, ait sanctus, meæ obsecundare iussioni debes. Hac enim nocte præterita vidi subito apertum cœlum, angelorumque choros sancti BRENDINI animæ obuios descendere, quorum luminosa & incôparabili claritudine totus eadem hora illustratus est Mundi orbis.

16.

Quadam itidem die cum fratres se calciantes manè ad diuersa Monasterij opera ire præparent, sanctus è contra ea die otiosi præcepit SACRÆQUE OBLATIONIS OBSEQUIA præparari, & aliquam quasi in DOMINICO prandioli adiectionem fieri. Mcq; ait, hodie quilibet indignus sim, ob veneratione illius animæ, quæ hac in nocte inter sanctos ANGELORVM choros vecta vltra syderea cœlorû spatia ad Paradisum ascendit, SACRA oportet EVCHARISTIÆ celebrare MYSTERIA.

Et his dictis fratres obsequuntur, & iuxta sancti iussione eadem die otiantur, præparatisq; SACRIS ad Ecclesiâ ministeriis, quasi die sollempni, albat cum sancto pergunt. Sed forte cum inter alia cum modulatione officia illa consueta decantarent, deprecatio, in qua S. MARTINI cômemoraretur nomen; subito sanctus ad cantores eiusdem onomatis ad locum peruenientes, Hodie, ait, pro S. COLVMBANO EPISCOPO decantare debetis. Tunc omnes, qui inerat fratres intellexere, quod COLVMBANVS EPISCOPVS LAGENENSIS carus COLVMBÆ amicus ad DOMINVM emigravit. Et post alicuius temporis intervallum aliqui de LAGENEA comœantes prouincia, ea nocte eundem obiisse nuntiant EPISCOPVM, qua sancto ita reuelatum est.

17.

Alio in tempore vir sanctus cum in IOVA couersaretur Insula, quadam subitatione incitatus, signo personante, collectis fratribus, Nunc, ait, oratione Monachis Abbatis CONGELLI auxiliemur; hac in hora in STAGNO demersis VIRTVLI. Ecce enim hoc momento in aère contra aduersarias belligerant potestates, animam alicuius hospitis cum eis dimersi eripere conantes. Tum post lachrymosam & intentam orationem citò ante altarium surgens inter fratres pariter in oratione prostratos, lætificato vultu, CHRISTO, ait, gratias agite; nunc enim sancti ANGELI sanctis obuiantes animabus, & ipsum hospitem ereptum à Dæmonum belligerationibus, quasi victorales liberarunt belligeratores.

18.

Alio in tempore vir sanctus vltra BRITANNIÆ dorsum iter agens fecus NISÆ fluminis lacum subito inspiratus SPIRITV SANCTO,
H h h h ad

ad fratres pariter comentes, Properemus, ait, sanctis obliam
 GELIS, qui de summis caeli regionibus ad perferendam alicuius ge-
 tilici animam emissi. Nos illuc vsque peruenientes expectamus,
 ut ipsum naturale bonum, per totam vitam vsque ad extremam so-
 necitatem conseruantem, priusquam moriatur oportune baptis-
 mus. Et haec dicens sanctus senex in quantum potuit comen-
 stinus precedebat, donec in illum agrum deuenit, ibidemque qu-
 dam repertus senex ENICHATVS nomine, audiens à sancto vir-
 bum DEI praedicatum; & credens est baptizatus.

19.

Alio in tempore vir sanctus tū in tuguriolo suo scribens sote-
 ret, subito eius immutata facies, & hanc puro de pectore pronun-
 tantes; videlicet COLGVS & LVGNEYS, causam talis subitane
 terrogant vocis. quibus vir venerabilis hoc responsum dedit, inpres-
 ens: ANGELO Domini, qui nunc inter vos stabat, iussu, ut ab eis
 ex fratribus de summo culmine magnae domus lapso tam cito sub-
 ueniret, quē his in diebus in ROBORETI CAMPO fabricatur. Hoc
 que sanctus consequenter intulit famen, inquiens. Valde admi-
 rabilis & pene indiciabilis est angelica volatus pernicitas, fulgura,
 ut aestimo, celeritati parilis. nam ille caelicola, qui hinc à nobis
 nunc illo viro labi incipiente auolauit, quasi in ictu oculi priusquam
 terram tangeret subueniens, eum subleuauit; nec vllam fratru-
 ram, aut lesuram ille qui cecidit sentire potuit. Quam super-
 tantis haec inquam velocissima & oportuna subuentio, quae dicto citius
 tantis Maris & terrae interiacentibus spatiis tam celerrimè effici po-
 tuit.

20.

Alio item in tempore quadam die vir beatus in IOVA conuer-
 sans Insula fratribus congregatis cum ingenti animi aduersione de-
 nunciavit ad eos dicens, Hodie in occidentalem nostrae Campu-
 lum Insulae solus exire cupio. Nemo itaque ex vobis me sequatur.
 Quibus obsecundantibus solus quidem, ut voluit, egreditur. sed
 frater quidam callidus explorator alia means via in cuiusdam mon-
 ticelli cacumine, qui eidem supereminet Campulo se occultè col-
 locat, videlicet eius causam solitariae beati egressionis viri explorare
 cupiens. Quem cum idem explorator de monticelli vertice illius
 in quodā Campuli colliculo stantē, & expansis manibus ad caelum orā-
 tē oculosq; ad caelum eleuantē conspiceret, mirū dictū; & ecce subito
 res miranda apparuit. Quam idē supra memoratus homo, ut aestimo,
 non

non sine permissu DEI de prioris Monticelli loco oculis etiam corporalibus aspexerat, ut nomen sancti & eius honorificentia, quamvis ipso nolente, ob hanc manifestatam visionem postea magis in populis divulgaretur. Nam sancti ANGELI cœlestis patriæ ciues mira aduolantes subitatione, sanctum Virum orantem circumstare cœperunt induti albis vestibus. Et post aliquam cum beato sermocinationem viro illa cœlestis caterua quasi se exploratam sentiens, ad summa citius repedauit cœlorum. Beatus & ipse Vir post angelicum conditum reuersus ad Monasterium iterum collectis fratribus cum quadam non mediocri obiurgatione inquit: quis de illis esset transgressionis obnoxius. Quibus consequenter se necesse protestantibus, ille conscius sui inexcusabilis transgressus ultra non sustinens delictum celare suum, flexis genibus in medio fratrum choro coram sancto veniam suppliciter precatur. Quem sanctus seorsum ducens ingenuculanti cum grandi commendat comminatione, ut nulli hominum de illa angelica visione in diebus eiusdem beati Viri aliquid, etiam parum, occultumque aperiret. Post egressum vero de corpore sancti viri illam cœlestis cœtus apparitionem fratribus cum grandi intumuit protestatione. Unde hodieque & locus illius angelici conditi, rem in egestam suo proprio protestatur vocabulo, qui Latine potest dici COLLICVLVS ANGELORVM, SCOTICE vero CNOANGEL.

Hinc itaque animaduertendum est, vel non negligenter perscrutandum, quantæ & quales ad beatum virum hyemalibus plerunque noctibus insomnem, & in locis remotioribus, aliis quiescentibus, orantem, angelicæ fuerint & suauis frequentationes. quæ nullo modo venire in hominum notitiam potuerunt; quæ procul dubio valde numerosæ fuerunt; si etiam quædam ex ipsis quoquo modo ab hominibus vel in die vel nocte explorari potuerint, quæ absq; dubitatione pauca ad earum comparationem angelicarum frequentationum, quæ videlicet à nemine sciri poterant. Hoc idem similiter de quibusdam luminosis manifestationibus adnotandum, quæ à paucis exploratæ inferius caraxabuntur.

Alio in tempore quatuor ad sanctum visitandum COLVMBAM Monasteriorum sancti fundatores de SCOTHIA transmeantes in HVMBA cum inuenerunt Insula, quorum illustria vocabula CONGELLVS, CAHINNECHVS, BRENDENVS, CORMACVS. Hi vno
Hhhh 2 eodem

eodemq; consensu elegerunt, ut sanctus COLVMBA coram ipsius Ecclesia SACRA EVCHARISTIÆ consecraret MYSTERIA. Quos obsecundans iussioni simul cum eis die DOMINICA ex more post EVANGELII lectionem, Ecclesiam ingreditur, ibidemq; dum MISTARVM sollemnia celebrarentur, sanctus BRENDENS, sicut post CONGELLO & CAHINNECHO intumuit, quandam criminolam igneam globum, & valde luminosum de vertice sancti COLVMBÆ ante altare stantis, & SACRAM OBLATIONEM consecrantis, tam diu ardentem, & in star alicuius columnæ sursum ascendentem vidit, donec eadem perficerentur SACROSANCTA MYSTERIA.

22.

Alio in tempore cum sanctus vir in Hymba comaneret Insula, gratia sancti spiraminis super eum abunde & incomparabiliter effusa, per triduum mirabiliter mansit, ita ut per tres dies totidemque noctes intra obseratam, & repletam cœlesti claritudine domum mens, nullum ad se accedere permitteret; neque manducans, neque bibens. De qua videlicet domo immensæ claritatis radij perniculas valuarum, & clauium foramina erumpentes noctu visibantur. Carmina quoque quædam spiritualia, & ante inaudita decantant ab eo audiebantur. Sed & multa quædam, ut ipse post coram paucis ad domum professus est, occulta ab exordio Mundi arcana apertere manifestata videbat. Scripturarum quoq; sacrarum obscura quæque, & difficillima plena & luce clarius aperro mundissimi cordis oculis patebant, BATHENEVMQVE alumnū non adesse querebatur. Qui si forte adesset illo in triduo vel de præteritis, vel de futuris deinceps seculis ab ore viri beati quædam plurima ab aliis ignorata hominibus mysteria describeret; aliquantas quoque sacrarum explanationes voluminum. Qui tamen BATHENEVS in EGÆA Insula ventu contrarietate detentus vsquequo illi trinales illius incomparabilis & honorificæ visitationis dies, & totidem noctes terminarentur, adesse non potuit.

fort. ad-
modum,

23.

Quadam hyemali nocte supra memoratus VIRGNOVS in Dei amore feruens, Ecclesiam orationis studio aliis quiescentibus solus intrat; ibidemque in quadam exedra, quæ oratorij adhaerebat parietis, deuotus orabat. Et post aliquantum quasi horæ vnius interval- lum vir venerandus COLVMBÆ eandem sacram ingreditur domū, simulque cum eo aurea lux de summa cœli altitudine descendens totum illud Ecclesiæ spacium repleuit, sed & illius exedriolæ separatim conclaue, ubi se VIRGNOVS, in quantum potuit, latitare conabatur, eiusdem

eiusdem celestis claritas luminis per interiore[m] illius cubiculi ianuam, quæ ex minore patebat parte erumpens, non sine aliquo formidabili repleuerat terrore. Et sicut nullus æstiuum & meridionalem solem rectis & inreuerberatis potest intueri oculis, sic & illam celestem claritudinem ille VIRGNOVS, qui viderat, sustinere nullo poterat modo. quia valde oculorum reuerberat aciem illa luminosa & incomparabilis effusio. Quo fulminali & incomparabili splendore viso in tantum idem supra memoratus frater exterritus erat, vt nulla in eo virtus remaneret. Sanctus verò COLVMBÆ post non proluxa orationem egreditur Ecclesiam, VIRGNOVMOYE valde timoratum ad se crastina aduocat die, hisq; breuib[us] compellat verbis consolatoriis: Bene, ô filiote, ingeminans hac præterita nocte in conspectu DEI placuisti; oculos ad terram deprimendo, claritatis timore perterritus eius. Nam si non ita fecisses, illa inestimabili obceccarentur tui luce visa oculi. Sed hoc non negligenter obseruare debes, & vt talem hanc lucis manifestationem nemini vnquam in mea denudes vita.

Hæc itaq; prædicabilis & admirabilis res post beati viri transitum multis eodem VIRGNOO narrante innotuit. Cuius scilicet VIRGNOI sororis filius COMMANNVS honorabilis Presbyter mihi ADMNANO de hac supra visione caraxata aliquando sub testificatione enarrauerat. qui eam enarratam ab ore ipsius VERGNOI Abbatis & Auunculi sui ab eo, in quantum potuit visam audierat.

24. Illa itidem nocte quidam de fratribus GOLOVS nomine, cuius in primo fecimus mentionem, casu ad ianuam Ecclesie, aliis dormientibus, deuenit; ibidemque aliquandiu stans orabat; tum proinde subito totam videt Ecclesiam celesti luce repleti; quæ scilicet fulguralis lux dicto citius ab eius recessit oculis. Sanctum verò COLVMBAM hora eadem intra Ecclesiam orantem ignorabat, postq; talem subitam luminis apparitionem valde pertimescens, domum reuertitur. Postera die sanctus illum aduocans asperius obiurgauit, inquit: De cetero præcauere debes fili, ne quasi explorator cæleste lumen, quod tibi non est donatum inspicere coneris; quia te effugiet. Et ne alicui in meis diebus quod vidisti enarres.

25. Alio itidem in tempore vir beatus cuidam suo sapientiam discipuli alumno nomine BERCHANO non mediocriter quadam denunciat die inquit. Caueto fili ne hac sequente nocte iuxta tuam semper consuetudinem ad meum adpropinques hospitium. Qui hoc audiens contra interdictum ad domum beati viri in noctis silentio a-

Elhhh ; liis

liis acquiescentibus accessit, callideque explorans oculos e regione clauium foramina posuit, æstimans scilicet, ut res probauit, aliquam intus visionem cœlestem sancto manifestari. Nam eadem hora beati viri illud hospitium cœlestis splendore claritudinis erat impletum: quam non sustinens intueri transgressor Iuuenis illico augegit. quem die crastina sanctus seorsum ducens, cum magna severitate obiurgans hæc ad eum profatur verba dicens: Hac in nocte fili coram DEO peccasti, nam tuæ infutialis explorationem calliditate à SPIRITU SANCTO celari vel abscondi posse inaniter putasti. Nonne ad mei ostium hospitium te illa hora appropinquantem, & inde redeuntem vidi? Et nisi ego eodem momento pro te orarem, & ibidem ante ianuam aut cadens morereris, aut tui de suis foraminibus oculi eruerentur. Sed tibi hac vice propter me Dominus pepercit. Et hoc scito, quod in tua HYBERNALI patria luxuriose vivens exprobrationem facies tua omnibus parietur diebus vitæ tuæ. Hoc tamen à Domino orans impetraui, ut quia noster sis alumnus lachrymosam ante exitum agas penitendum, & à DEO misericordiam consequens. Quæ omnia secundum verbum beati viri tibi ei postea contigerunt sicuti de eo Prophetata sunt.

26.

Alio in tempore dum vir beatus in IOVA commaneret. In illa quadam die sancta facies eius subita mirifica & lætificata hilaritate effloruit, oculosque ad cœlum elevans incomparabili repletus gaudio valde lætificabatur. Tum post modicum alicuius momenti intervallum illa sapida & suavis lætificatio in mœstam conuertitur tristificationem. Duo verò viri, qui eadem hora eius tugurii ad ianuam stabant, quod in eminentiori loco erat fabricatum, & ipsi cum eo valde tristificati, quorum LYGNEVS vnus erat, aliter verò PILV nuncupabatur, SAXO, causam ipsius subitæ lætificatiois inquirunt, & illius subsequens mœsticia. Ad quos sanctus sic profatur: Ite in pace; ne illius lætaminis causam nec & tristificationis à me nunc inquiratis manifestari. Quo audito inlachrymati, & ingeniculantes, prostratis in terram vultibus, suppliciter rogant, scire volentes aliquid de illa re, quæ hora eadem sancto erat reuelata. Quos valde tristificatos videns, Quia vos amo, ait, tristificari nolo, promittere prius debetis, ne vili hominum sacramentum, quod inquiritis, in vita mea prodatis. Qui continuo sanctam eius commendationem promptè promiserunt, & post talem promiss-

promissionem vir venerandus sic ad eos proloquitur: Vsq̄ in hunc presentem diem, inquiens; meꝝ in BRITANNIA peregrinationis ter deni completi sunt anni. Interea multis ante diebus à Domino meo deuote postulauit, vt in fine huius tricesimi anni presentis me de meo absolueret incolatu, & ad cœlestem ilico patriam aduocaret. Et hæc fuit mea causa lataminis, de qua vos me mœssi interrogatis. Angelos enim sanctos de excelso vidi mislos thro no ad meam de carne animam obuios educendam. Sed ecce nunc subito retardati vltra nostræ fretum Insulæ stant in rupe, scilicet volentes ad me de corpore aduocandum adpropiare; sed propius accedere non permittuntur; mox ad cœlorum summa repedaturi, quia Dominus quod mihi totis viribus roganti donauit, vt hac in die ad ipsum de Mundo transfrem, multarum magis Ecclesiarum pro me orationes exaudiens dicto citius inmutauit. Quibus scilicet Ecclesiis exorantibus sicut à Domino donatum est, vt quamlibet contra meam voluntatem, quatuor ab hac die mihi in carne manenti superaddantur anni.

Hæc talis mihi mœsta retardatio hodiernæ trifficationis non immeritò causa fuit, quibus videlicet quatuor futuris DEO propitio terminatis in hac vita annis, subita emigratione, nulla præcedente corporis molestia, cum sanctis mihi obuaturis illo in tempore Angelis, ad Dominum lætus emigrabo. Secundum hæc verba Viri venerabilis, quæ non sine magno gemitu & mœrore, vt traditur, nec non & ingenti lachrimabilitate prolocutus, quatuor postea annis in carne mansit.

Annorum supra quatuor memoratorum termino iam appropinquante, post quorum completionem finem presentis vitæ veridicus prælagator sibi futurum fore multo ante præsciebat tempore. Quadam die Mense Maio sicut in priore secundo scripsimus libro, ad visitandos operarios fratres, sanctus Ienex senio fessus plauastro vectus pergit. ad quos in occidua Insula IOVE laborantes parte, sic ea die exorsus est loqui, dicens: In PASCHALI solemnitate nuper Aprili peracta mense desiderio desideravi ad CHRISTVM Dominum, sicut & mihi ab eo concessum erat, si maluissem emigrare; sed ne vobis lætitia festiuitatis in tristitiam verteretur, diem meꝝ de mundo emigrationis paulo diutius protelari malui. His ab eo mœssi Monachi familiares auditis interim dictis valde

27.

valde triftificati funt. Quos in quantum poterat, verbis cepit con-
folatoriis laudificare. Quibus finitis, vt erat in vehiculo fedens, ad **QUA-**
ENTEM suam conuertens faciem, Infulam cum Infulanis benedixit be-
bitoribus. Ex qua die, vt in supra memorato caraxatum est libello,
vipera venena trifulcarum linguarum vsque in hodiernum diem
nullo modo aut homini aut pecori nocere potere. Post eiusdem be-
nedictionis verba sanctus ad suum reuocatur Monasterium.

Tunc proinde paucis diebus transactis dum **MISSARVM** solem-
nia ex more **DOMINICA** celebrarentur die, subito sursum eleuatis o-
culis facies venerabilis viri florido resperfa rubore videtur. Quis, sicut
scriptum est, corde latente vultus floret. Eadem namq; hora Ange-
lum Domini supra volitantem solus vidit intra ipsius oratorii parietes
& quia sanctorum Angelorum amabilis & tranquillius aspectus gau-
dium & exultationem electorum pectoribus infundit; hac fuit illius
subita causa leticiae beato infusa viro, de qua scilicet causa inspirata
letationis, cum qui inerat ibidem presentes, inquirerent, hoc eis san-
ctus responsum sursum respiciens dedit, Mira & incomparabilis est
Angelicae subtilitas naturae. Ecce enim Angelus Domini ad repe-
tendum aliquod **DEO** charum missus depositum, nos desuper intra
Ecclesiam aspiciens & benedicens, rursus per parastichiam Ecclesiae
reuersus, nulla talis vestigia exitus reliquit. Hae sanctus. Sed tunc de
qualitate illius depositi, ad quod missus est Angelus requirendum, ne-
mo de circumstantibus recognoscere potuit. Noster vero patronus
sanctam propriam a **DEO** sibi commendatam animam depositum
nuncupauit; quae, sicut inferius narrabitur, alia senis interuenienti-
bus continuis diebus Dominica nocte ad Dominum emigravit.

28. Vir itaq; venerabilis in fine eiusdem hebdomadis hoc est die Sa-
bathi, ipse & pius minister **DIORMITVS**, ad proximum pergunt bene-
dicendum horreum, quod intrans Sanctus cum benedixisset, & duos
in eo frugum sequestratos vidisset acervos, hoc intulit verbum cum
gratiarum actione, inquiens: Valdè congratulor meis familiaribus
Monachis, quia hoc etiam anno, si quodam a vobis emigrare me oport-
tuerit, annonam sufficientem habebitis. Quo audito verbo **DIORMI-**
TVS minister tristificari cepit, & sic dixit, Huius anni tempore sapientius
nos contristas, quia de tuo transitu crebro commemoras.

Cui sanctus hoc dedit responsum: Aliquem arcanum habeo
fermusculem, quem si mihi firmiter promiseris, nemini ante meum
denudare obitum, de meo egressu tibi aliquid manifestius intimare
potero.

potero. Quam cum talem promissionem minister iuxta sancti voluntatem flexis genibus terminasset; Vir venerandus consequenter sic profatur, Hæc in sacris voluminibus dies S. ABBATVM nuncupatur, quod interpretatur, requies; & verè mihi hæc est Sabbatum hodierna: quia huius præsentis laboriosæ vitæ mihi vltima est; in qua post meas laborationum molestias Sabbatizo; & hæc sequenti media nocte venerabili Dominica secundum eloquia scripturarum patrum ingrediar viam. Iam enim Dominus meus Iesus Christus me invitare dignatur ad quem, inquam, hæc mediante nocte, ipso me invitante emigrabo. Sic enim mihi ab ipso Domino est reuelatum. Hæc mæsta minister audiens verba cœpit amare flere; quem sanctus in quantum potuit consolari conabatur.

Post hæc sanctus horreum egreditur, & ad MONASTERIUM revertens media residet via, in quo loco CRUX molari postea infixâ lapidi, hodieque stans in margine cernitur via. Dumque ibidem sanctus, vt præfatus sum, senio fessus paulum sedens requiesceret, ecce albus occurrit caballus, obediens feruitor, qui scilicet lactaria intra hocetum Monasterium vascula gestare consueuerat. Hic ad sanctum accedens, mirum dictu, caput in sinu eius ponens, vt credo, inspirante Deo, cui omne animal brutum sapit, sensu quo ipse iusserit creator dominum à se suum mox emigraturu, & ipsum vltra non visurum sciens, cœpit plangere, vbertimque quasi homo lacrimas in gremium sancti fundere, & valde spumans flere. Quod videns minister cœpit illum flebilem repellere lamentatorem. Sed sanctus prohibuit eum dicens, Sine hunc * si nostri ne amator est vt in hunc finem stetus effundat amarissimi plangoris. Ecce tu homo cum sis, & rationabilem animam habeas, nullo modo scire de meo exitu potuisti, nisi quod tibi ego ipse nuper manifestavi. huic verò bruto & irrationabili animanti quo quomodo ipse cœditur voluit egressurum à se Dominum manifeste * reuelauit. Et hæc dicens, mœstum à se revertentem equum benedixit ministratorem. & inde egrediens, & monticellum Monasterio supereminentem ascendens in vertice paululum stetit & stans ambas eleuans palmas, suum benedixit cenobium inueniens. Huic loco quamlibet angusto, & vili non tantum SCOTORVM Reges cum populis, sed & barbararum & exterarum gentium regnatores cum plebibus sibi subiectis grandem & non mediocrem conferent honorem. A sanctis quoque & aliarum Ecclesiarum non mediocri veneratio conferetur.

Iiii

Post

29.

* For. sine
hunc, sine
nostri a-
matorem.
Vt. sine
hunc sine
stri ama-
torem est,
for. reue-
lare.

Post hæc verba de illo descendens monticellulo, & ad Montesterium reuertens sedebat in tugurio PSALTERIUM scribens, & album trigessimū tertij Psalmi versiculum perueniens, vbi scribitur: Inoperantes autem Dominum non deficient omni bono. Hic, ait, in fine colandum est pagina. Quæ verò sequuntur BAITHENEVS scribat.

Sancto congruenter conuenit decessuro nouissimus versiculus, quem scripserat, cui nunquam bona deficient æterna. Successor verò sequens patris spiritualium Doctori filiorum, Venite filij audite me t. d. d. v. congruenter conuenit. Qui sicut decessor commendauit non solum ei docendo, sed etiam scribendo successit. Post talem superius memoratum terminatæ versum perscriptum pagine sanctus ad vespertinalem dominicæ noctis MISSAM ingreditur Ecclesiam, qua continuò consummata, ad hospitium reuertens in lectulo resideret pernox, vbi pro stramine nudam habebat petram, & pro puluillo lapidem, qui hodieq; quasi quidam iuxta sepulchrum eius titulus monumenti.

Ibidem itaque residens vltima ad fratres mandata, solo audite ministro, commendat, inquit: Hæc vobis, & filio, nouissima commendo verba, vt inter vos mutuam & non fictam beatam charitatem cum pace. Et si ita iuxta sanctorum exempla obseruaueritis, DEVS confortator bonorum vobis auxiliabitur & ego cum ipso manens pro vobis interpellabo, & non tantum presentis vitæ necessaria vobis ab eo administrabuntur, sed etiam æternæ bonorum præmia diuinorum obseruatoribus preparata præceptorum tribuentur. Huc vsque extrema venerabilis patroni verba, quasi de hac tædiali peregrinatione ad cælestem patriam transmeantis breui textu narrata deducta sunt.

31. Post felicia appropinquante nouissima paulisper hora sanctus conticuit, tum proinde media nocte pulsata personante clocca, festinus surgens ad Ecclesiam pergit, citiorque ceteris currens solus introgressus iuxta altare flexis in oratione genibus recumbit. DIORMITIVS minister tardius profectus eodem momento eminus totam intrinsecus Ecclesiam angelica luce erga sanctum repleri videt. quo ad ianuam appropinquante eadem lux visa ocius recessit: quam & alij de fratribus pauci & ipsi eminus astantes viderant.

DIORMITIVS ergo Ecclesiam ingrediens flebili voce ingeminat, Vbi es pater? Et nec dum alla is stratum lucernis per tenebras

nebras palpans sanctum ante altare recubantem inuenit. quem paululum erigens, & iuxta sedens sanctum in suo gremio posuit caput: & inter hæc cætus Monachorum cum luminibus adcurrens patre viso moriente cœpit plangere. Et ut ab aliquibus, qui præsentibus aderant, didicimus sanctus nec dum egrediente anima apertis sursum oculis ad utrumque latus cum viua vultus hilaritate & læticia circumspiciebat; sanctos scilicet angelos obuios intuens. **DIORMICI-** vs tum sanctam subleuat ad benedicendum Monachos sancti dexteram manum. sed & ipse venerabilis pater in quantum poterat, simul suam mouebat manum, ut videlicet quod voce in egressu non valebat animæ, vel motu manus fratres videretur benedicere. Et post sanctam benedictionem taliter significatam continuò spiritum exhalauit.

Quo tabernaculum corporis egresso, facies rubens, & mirum in modum angelica visione exhilarata in tantum remansit, ut non quasi mortui, sed dormientis videretur viuientis. Tota interim personabat cœlestis plangoribus Ecclesia.

Sed non prætereundum videtur, quod eadem hora beatæ transitus animæ cuidam **EBERNIENSI** sancto reuelatum est. In quodam namque **MONASTRIO SCOTHORVM** quidam homo erat sanctus & senex **CHRISTI** miles, qui **LVGVDIVS** vocitabatur, iustus, & sapiens. Hic itaque primo mane cuidam æque Christiano militi suam enarrauit visionem cum ingenti gemitu dicens: Hæc præterita nocte media sanctus **COLVMBÆ** multarum columnarum Ecclesiarum ad Dominum transit. & in hora beati exitus eius **IOVAM** Insulam, ad quam corpore nunquam perueni, totam **ANGELORVM** claritudine in spiritu vidi irradiatam, totaque spacia ævis vsque ad æthera cœlorum, eorundem Angelorum claritate illustrata; quia ad sanctam ipsius animam perferendam de cœlis missi descenderant innumeri, altisona quoque carminalia, & valde suauia audiui Angelicorum cantica, eodem momento egressionis, inter angelicos sanctæ ipsius animæ ascendentes choros. Hanc angelicam manifestationem **VIRGNOVS**, ut prædictum est, qui ab ore illius sancti senis, cui reuelata erat, indubitanter didicerat.

His diebus de **SCOTHICA** remigans **HYMBA** in Insula reliquis diebus vitæ suæ permanens sancti **COLVMBÆ** Monachis sapienter enarrabat, qui videlicet **VIRGNOVS** post multos in subiectione

tionem inter fratres irreprehensibiliter expletos annos, alios deo-
cim in loco ANACHORETARVM in MIVRBVLGMAR vitam delectam
anachoreticam CHRISTI victor miles expleuit.

Hanc prædictam visionem non solum paginis in scriptam re-
perimus, sed & aliquibus expertis senioribus, quibus ipse Viregno
retulerat, sine vilo didicimus cunctamine.

Eadem quoq; hora aliam visionem aliter reuelatam vnus ex eo-
qui viderant, Christi miles valde senex, cui non ten etiam potest dici
FERREOLVS, qui inter aliorum S. COLVMBÆ MONACHORVM RELE-
QUIAS, & ipse S. Monachus in DORSO THOMÆ sepultus cum sancta
resurrectionem expectat, mihi ADOMNANO illo iuvene in tempore
cum grandi retulerat testificatione dicens: Illa in nocte, qua S. COLV-
MBÆ de terris ad caelos felici & beato sine transitu, ego & alij mecum vi-
ri laborantes in captura piscium in valle piscosi fluminis FENS, subito
totum aëri illustratum cœli spatium vidimus, cuius miraculi subiti-
tione permoti, oculos ad Orientem eleuatos conuertimus; & ecce
quasi quædam pergrandis ignea apparuit columna, quæ in illa nocte
media sursum ascendens, ita nobis videbatur Mundum illustrare
tum, sicuti dies æstiuus & meridianus sol. Et postquam illa penetravit
columna cœlum, quasi post occasum solis tenebræ succedunt. Huius
itaq; claritudinem luminosa & prædicabilis columnæ non tantum
nos, qui simul in eodem loco ineramus, cum ingenti admiratione vi-
dimus, sed & alij multi piscatores, qui sparsum per diuersas fluminales
piscinas eiusdem fluminis piscabantur, sicut nobis postea retulerant
simili apparitione visa, magno pauore sunt percussi. Harum igitur tri-
um miracula visionum eadem transitus hora venerandi apparitionum
patroni æternos ei à DEO conlatos protestantur honores. Ad propo-
situm reuertamur.

32.

Interea post sanctæ egressum animæ hymnis matutinalibus ter-
minatis sacrum corpus de Ecclesia ad hospitium, vnde paulo ante vi-
uens venerat, cum canora fratrum reportatur psalmodia, honesteque
ternis diebus & totidem noctibus honorabiliter expleatur exequiis.
Quibus in DEI sapiendis laudibus terminatis, sancti, & beati patroni
venerabile corpus mundis inuolutum sindonibus, & præparata posi-
tum intra busta debita humatur cum veneratione in luminosa & æ-
ternali resurrectionum claritudine. De supra memoratis ergo tribus il-
lis exequiarum diebus, more peractis ecclesiastico, quod nobis ab ex-
pertis traditum est, huius prope finem enarrabitur libri.

Qui

Quidam namq; aliquando vnus de fratribus coram venerabili viro simpliciter loquens, Ad celebrandas, ait ad sanctum, tuas post tuum obitu exequias, vt putatur, totus harum prouinciarum populus hanc Iovam renigans replebit Insulam. Quod verbum audiens sanctus consequenter ait, o mi fili ole, non vt loqueris, sic res probabitur. Nam promiscuum populi vulgus nullo modo ad meas poterit exequias venire. Mei soli familiares Monachi mea sepulchralia complebunt, & exequialia honestabunt officia. Quod verbum eius propheticum statim post transitum ipsius omnipotentia Dei adimpleri fecit. Nam per tres illas exequiales dies & noctes gradis sine pluuia facta est ventrosa tempestas, qua fortiter prohibente nullus hinc & inde nauicella vectus transfretare poterat. Et post consummatam sepultionem viri continuo tempestate sedata, & cessante vento totum tranquillatum est æquor.

Perpendat itaq; lector quanti & qualis apud Deum prædicabilis patronus honoris habeatur, cui aliquando in carne mortali conuersante, Deo dignante, oranti tempestates sedatae sunt, & maria tranquillata, & rursus quando necesse habuit supra memorata occasione orto flamine ventorum, & ventosa, cum voluit, concitata sunt æquora; quæ subsequenter, vt superius dictum est, expletis eius sepulturae ministeriis, in magnam conuersa sunt tranquillitatem.

Hic itaq; prædicabili nostro patrono vitæ terminus fuit, ita meritorum exordia, qui secundum sententias scripturarum æternis comites triumphis patribus additus, Apostolis & Prophetis consortus, numero aggregatus albatum milium, agnino in sanguine suas sanctorum qui lauerunt stolas agni ductorem comitatur, Virgo immaculatus, ab omni integer labe, ipso Domino nostro Iesu Christo dignante, cui est cum patre honor virtus, laus & gloria & Imperium sempiternum in vnitatis Spiritus sancti per omnia secula seculorum, Amen.

Explicit vita sancti Columbae fratris Christi.

IIII 3

CO,

HCH
N
S
7

11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100